

✓ Mapianovska

spektar

kultura
obrazovanje
pozorište · muzika
film · rtv
književnost
likovne umetnosti
moda

servis
agencije **TANJUG** · KULTURA · NAUKA · UMETNOST BEOGRAD, 20.6.1969. Broj 24 God. IV

František Kupka : Studija , 1918-1919.

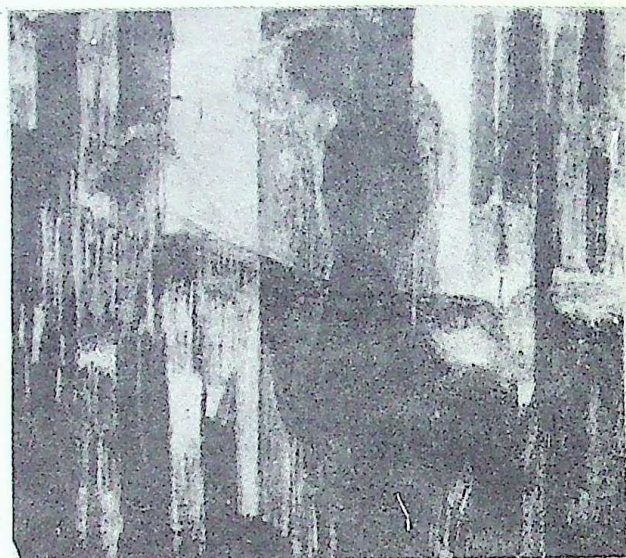

KUPKA O SVOM STVARALAŠTVU

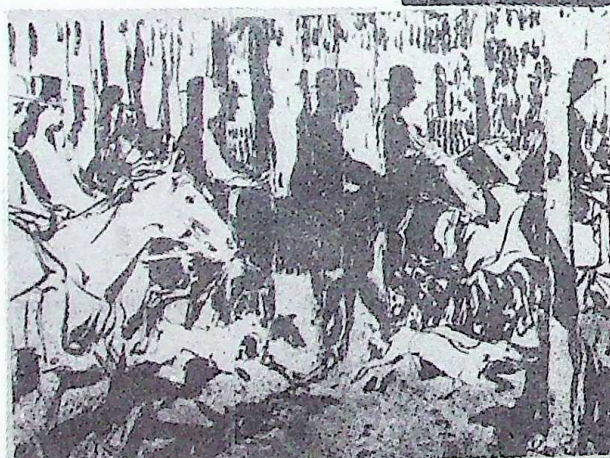
Povodom Izložbe stvaralaštva Františka Kupke u Muzeju savremene umetnosti u Beogradu, objavljujemo prema časopisu "Vytvarne umění" sledeći tekst koji je pre tri i po decenije bio objavljen u čehoslovačkom časopisu "Svetozor".

Rad crtača i ilustratora, koji je obeležio najranije periode moje aktivnosti, izražavao je moje odustajanje od slikarstva zbog nedostatka sredstava. Pošto sam bio siromašan, saosećao sam sa siromašnim, i tako su nastali ovi crteži agresivnog i satiričnog karaktera. Ipak, čak i u to doba, bilo mi je veoma važno da održim što viši nivo shvatanja crteža i estetike. Tako je došlo do toga da bih ponekad neki crtež radio i do dvadeset puta pre nego što bih mu dao definitivnu formu. Radio sam i kao ilustrator knjiga. Mogao sam da posvetim više vremena radu na ovim crtežima i gravurama, što se, sem toga, bolje i plaćalo, i tako sam konačno mogao da se posvetim svom slikarskom delu. To je bilo 1911. godine. Moje slikarstvo nije poštovalo ni jedan kulturni sistem izuzev grčkog sistema, što je bilo "apstraktno" slikarstvo, orfizam. Smatrajući da sam bio isuvviše literaran u svojim ranijim crtežima, mogao sam sada da stvaram bez ikakvih ograničenja. Kao reakcija na prethodnu epohu, pojavila se tendencija za potpunom oslobođenjem, pa čak i želja za ostvarenjem čisto estetskih ciljeva. Ovaj preokret, uostalom, nije bio nelogičan. On je bio rezultat moje sklonosti ka fiziologiji, biologiji i neurologiji, koja me je dovela do čvrste vere da u najnovijoj naučnoj epohi umetnost greši na nerazuman način protiv prirode, želeći da je izrazi sredstvima "fotografije u boji" i da stoga ni jedan modern umetnik nije obavezan da učestvuje u takvim rešenjima. Stoga sam pristupio slikanju bez šice, bez prirodnih formi, čistom i jednostavnom stvaranju oblika, i boja. Tu je najpre vladao, veliki nered, predmojim očima radjala su se čudovišta. U tom haosu pozvao sam u pomoć Atinu, odnosno istraživanje pravilnih proporcija, tačno dispoziciju svih proporcija u njihovom međusobnom odnosu, ukratko, harmoničnu dorskog stuba.

U takvoj situaciji mogli smo da se zabrinemo zbog budućnosti slikarstva čija su izražajna sredstva sve ograničenija. Mi ipak čuvamo nadu da čisto estetsko zadovoljstvo gledaoca - obrazovanog gledaoca - može da bude isto toliko vredno kao što su bekstvo iz užurbane i brutalne atmosfere života, uteha i uzdizanje duha - što je pružala stara umetnost - biti dragoceni za nekadašnjeg ljubitelja umetnosti. Jer, danas, kao i juče, umetničko delo treba da bude svetkovina.

Kupka: Žena

Kupka: Jahači

Pošto je logika ipak zahtevala da u slikarstvu iščezne treća dimenzija kao optička iluzija, preostajalo mi je samo da o svim ovim problemima vršim istraživanja u dve dimenzije.

Postepeno uprošćavanje dovelo me je do odbacivanja od tonova od palete, tako da su oni bili svedeni na elementarne faktore: belo, crno, plavo, crveno, i žuto. Kasnije su i ovi poslednji iščezli, i ja sam bio doveden do potpune lišenosti svega onoga što sam nekad upoznao kao životnu radost naših predaka. Tog trenutka sam osećao da sam na putu otkrovenja i počeo sam da radim sve veći broj pripremnih skica, deset uzastopnih platna umesto jednoga, na kojima sam stalno iznova počinjao. To je bila epoha akcije i reakcije, večnog vraćanja onome što sam već bio odbacio, epoha u kojoj sam se vratio delima umernog kolorita.

Što se tiče češke umetnosti, ja u njoj još uvek nalazim ostatke nekadašnjih austrijskih ili nemačkih uticaja kao što je slučaj i u našem životu uopšte, uticaje koji su se suprotstavljali razvoju nezavisnih individualnosti. Naši slikari su isuvviše vezani za velike uzore i nisu svesni toga da se čista umetnost radja samo stvarajući iz sebe i birajući sopstveni put. Mi imamo takvih umetničkih individualnosti, ali one nisu mnogobrojne u njihovom delu nedostaje smelosti. Pre svega, ne treba usmeravati pogled samo na ka Parizu jer na taj način nikada ne bismo mogli da stvorimo nacionalnu umetnost.

FRANTIŠEK KUPKA

KULTURA U SVETU I U SFRJ

KULTURNO STVARALAŠTVO I IDEJNA POZICIJA SAVEZA KOMUNISTA

Komisija predsedništva SKJ za kulturu, vi-
di jednu od svojih bitnih funkcija u okup-
ljanju komunista stvaralaca. Ideja je da
se odnosi tako razvijaju da komunisti koji
deluju u pojedinim oblastima, u neposred-
noj razmeni mišljenja sami formulišu stav-
ove prema problemima kulturne politike,
rukovodeći se programom SK i zaključcima
9. kongresa, na neke od problema ukazi-
vaće i komisija.

Razmatrajući program rada, komisija pred-
sedništva SKJ odredila je grupu koja će
dublje proučiti temu: "kulturno stvaralaš-
tvo i idejna pozicija Saveza komunista".
U razgovoru o programu izneseno je miš-
ljenje da to ne bi smeo biti samo spisak
problema na koje Savez komunista mora re-
agovati. Treba dati podsticaj da se do kra-
ja definišu pogledi saveza komunista na po-
jedina pitanja kulture i stvaralaštva, ali
uz uvažavanje "ovo, gledišta, bilo je i
stavova da je danas isto toliko nepohodno
da komunisti ne reaguju sa zakašnjenjem.

NORVEŠKO-JUGOSLOVENSKA KULTURNA SARADNJA

"U Norveškoj, zemlji krajnjeg evropskog
severa, gaji se i neguje izuzetno prijatelj-
stvo i ljubav prema Jugoslaviji" - Izjavio
je predsednik Srpske akademije nauka i pre-
sednik Društva jugoslovensko-norveškog
prijateljstva profesor dr Veljbor Gligorić,
koji se upravo vratio iz jedanaestodnevne
posete Norveškoj.

Profesor Gligorić je vodio razgovore sa
predsednikom i generalnim sekretarom
Norveške akademije nauka, rektorom Univer-
ziteta u Oslu, profesorima slavistike i pred-
sednikom Društva norveško-jugoslovenskog
prijateljstva Gunarom Karlgaardom (Gunnar
Karlgaard).

Profesor Gligorić je izneo da će se na kate-
dri slavistike u Oslu pristupiti izradi srp-
skohrvatsko-norveškog i norveško-srpskohr-
vatskog rečnika i da će rečnik biti izdan
u aranžmanu jugoslovenskih i norveških
izdavačkih preduzeća. Koliko je interesova-
nje Norvežana za jugoslovenski jezik,
književnost i kulturu može posvedočiti i
podatak da je Norvežanin Svejn Menes-
land, koji je inače bio stipendista jugos-
lovenske vlade i studirao u Beogradu, ne-
davno prepevao osamnaest jugoslovenskih
savremenih pesnika i objavio antologiju
savremene jugoslovenske lirike pod naziv-

vom "Jugoslovenski kvartet". Knjiga je
izvanredno primljena i za nekoliko mese-
ci je prosto razgrbljena.

Pored toga, profesor Gligorić je istakao da
su vodjeni razgovori i o razmeni jugoslo-
venskih i norveških pokretnih umetničkih
izložbi i koncerata, kao i proširenju turis-
tičke saradnje i povećanju broja stipendija
koje dodeljuju jugoslovensko-norveško i
norveško-jugoslovensko društvo prijatelj-
stva.

IX JUGOSLOVENSKI FESTIVAL DETETA U ŠIBENIKU

Ovogodišnji Jugoslovenski festival deteta,
deveti po redu, koji se održava od 25. ju-
na do 3. jula biće, izgleda, bogatiji od
svih dosadašnjih i po formi i po sadržaju.
Kao što je poznato, Festival je posvećen
temi "Dečje stvaralaštvo" i o tome će
biti podneto ukupno 13 referata i koreferata
domaćih i stranih stručnjaka. Uvodne re-
ferate podneće Danica Nola, pedagog iz
Zagreba ("Značenje kreativnosti u formi-
ranju mladih") i dr Boris Sorokin ("Moguć-
nost, domet i granice dečjeg stvaralaštva").

Na ta dva osnovna izlaganja nadovezaće
se: prof. Velimir Miliarić iz Novog Sada
("Dečje literarno stvaralaštvo"), dr Slo-
bodan Marković iz Beograda ("Osećaj-
nost, subjektivnost, igra i autonomnost -
bitne osobine dečje vizije sveta") Zora
Bokšan, dramaturg iz Beograda, i Zvijez-
dana Ladika, režiser iz Zagreba ("Dečje
scensko stvaralaštvo") prof. Helena Šipek
iz Zagreba ("Likovni pedagog i dečje
likovno stvaralaštvo"), prof. Dobriša Be-
lamarić iz Zagreba ("Proces stvaralaštva
dečjeg plastičnog oblikovanja"), Dušan
vukotić, filmski režiser ("Deca i tekst
filma"), prof. Mirko Lauš iz Pitomače
("Kako deca stvaraju film"), Lojze Kova-
čić, dramaturg iz Ljubljane "Dečje stva-
ralaštvo u lutkarskoj sceni", prof. Elly
Bašić iz Sarajeva ("Dispozicije i razvojne

NASTAVAK NA 4. STR.

spektar

Izlazi petkom

Pretpлата: 20 din. mesečno, 240

Pretpлата: 20 din. mesečno, 240 godišnje

Za inostranstvo: 400 dinara godišnje
Urednički kolegijum redakcije
Blaženka STEJIĆ, Božidar FRANCUSKI,
Ema ČASAR i Verka JOVANOVIĆ

Urednik publikacije "SPEKTAR"
Ema ČASAR

Likovna i tehnička oprema
Branko KOMADINA

iz sadržaja

Kultura i obrazovanje

IX JUGOSLOVENSKI FESTIVAL
DETETA U ŠIBENIKU

DISCIPLINA ILI MILITARIZAM?

EKSPERIMENT NA UNIVERZITETU
U NICI

Književnost

DA LI JE ERA DŽEPNE KNJIGE
ZAVRŠENA?

ROMAN O ENGLJSKOJ U OČIMA
FRANCUSKE KNJIŽEVNE KRITIKE

BIBLIOTEKE BUDUĆNOSTI

Pozorište, opera, balet

KONFRONTACIJE

VIII FESTIVAL U MAREU

USPON MARSEJSKE OPERE

Muzika

"HEROJSKI JUŽNI VIJETNAM"
OD DAO NGUEN TIENA

MAJKL TIPET O MODERNOJ
MUZICI

PREPOROD BLUZA

Film, RTV

HIJERARHIJA HOLIVUDA

CENZURISANI PAZ OLINI

Likovna umetnost

TRI LATINSKO-AMERIČKA UMETNIKA
IZLAŽU U NJUJORKU

NOVI DRHTAJ POLA DELVOA

ILEGALNA TRGOVINA UGROŽAVA
UMETNIČKO NASLEDJE ITALIJE

Dodatak Spektara:

Moda XX

Izdaje

NOVINSKA AGENCIJA TANJUG
BEOGRAD, Gen. Ždanova 28, Telefon
332-236 do 332-239. Direktor: Pero
IVAČIĆ. Glavni urednik: Momčilo PU-
DAR. Odgovorni urednik Redakcije za
zemlju: Slobodan OBRADOVIĆ

Štampa: Servis Udruženja književnih pre-
vodilaca SR Srbije

mogućnosti dečje mašte kroz muziku"), Ilze Rodenberg, direktor Teatra prijateljsstva u Berlinu (Dijete kao stvaralac u umjetnosti") i dr Nathaniel Sissin iz Oklahome ("Dječje stvaralaštvo u SAD").

U manifestacionom delu ovogodišnjeg Festivala deteta biće izvedeno sedam pozorišnih i lutkarskih predstava, dva koncerta, tri filma, održano jedno literarno veče i otvorene dve izložbe.

"ZMAJEV DINAR" ZA "ZMAJEV DOM"

Odbor "Zmajevih dečjih igara" dao je punu podršku inicijativi da se u Novom Sadu podigne "Zmajev dom" - jedinstven centar za književno stvaralaštvo i kulturu dece. Kako je rečeno, to ne bi bilo nikakav "hram", "mrtva zadužbina" ili "Institucija mecenaštva", već pravo žarište kulture delatnosti najmlađih Jugoslovena - "iz sveg srca podržavam ovu akciju", rekla je Desanka Maksimović i izrazila uverenje da će se naći snage i novca za podizanje "Zmajevog doma". "Ako nekako drukčije, verujem da neće biti Jugoslovena, ni starog ni mladog, koji ne bi dao "Zmajev dinar" za "Zmajev dom".

OBRAZOVANJE

u svetu
i u sfrj

DISCIPLINA ILI MILITARIZAM ?

Kada 29-godišnji nastavnik Folker Laubert /Volker Laubert/ ulazi u učionicu 9-a razreda osnovne škole u Boksbergu /Baden/, učenici ne ustaju sa svojih mesta. Sve ono

što bi zapadnonemačkim učenicima od Berlina do Bamberg donelo opomene i kazne - to je u Boksbergu poželjno. Jer, nastavnik Laubert je ukinuo običaj da se nastavnici, kada ulazi u učionicu, pozdravlja "stajanjem u stavu mrimo i urlanjem 'pozdrava' - kako on to naziva. Naime, takav način pozdravljanja, kako je ovaj pedagog nedavno pisao u stručnom listu prosvetnih radnika pokrajine Baden-Virtemberg "Süddeutsche Schulzeitung", potiče "iz naše težnje ka militarističkoj disciplini". Prema njegovom shvatanju, vaspitanje koje učenici stižu u školama "gotovo podseća na poluvojno vaspitanje nekih razreda."

Medjutim, ono što Laubert oseća kao osotatak prošlosti, većina njegovih kolega smatra neophodnim. Budući da u SR Nemačkoj, nema jedinstvenih propisa o pozdravu u učionici, postoje od nastavnika sasvim subjektivna shvatanja o tome šta je pristojno. U većini slučajeva prevladuju shvatanja prošlih generacija.

U Bavarskoj, naprimer, gimnazijalci sa strahopoštovanjem uzvikuju: "Pomoz Bog, gospodine profesore!". A direktor jedne osnovne škole u Minhenskom gradu satelitu Oberlajshajm /Oberschleisheim/ traži od učenika trećeg razreda da izgovaraju molitvu koja se završava pozdravom: "... u ime Oca i Sina i Svetoga duha, amn. Pomoz Bog, gospodine direktore!"

Tolika pobožnost ne vlada u većini nemačkih škola, ali u nekoliko saveznih pokrajina još se izgovara molitva posle glasnog pozdrava.

Sem toga, nastavnici više vole da ih učenici oslovljavaju njihovom titlom nego po imenu.

Liberalnije pedagoge koji žele da učine kraj takvim običajima, 38-godišnji Friedrich Vajt /Friedrich Veit/, direktor osnovne škole u Kenigshajmu /Konigsheim/ naziva "tipovima koji prepuštaju da decu nauče pristojnosti". Slični su i pedagoški principi 48-godišnjeg Jozefa Mitnaha, /Josefa Mitnacht/, direktora osnovne škole u susednom mestu sa 2500 stanovnika Kenigshofenu /Konigshofen/, koji otvoreno kaže: "Izvestan red mora da vlada. Tako je bilo za vreme cara i za vreme Hitlera,

ra, i to važi za sva vremena."

Na posledice takvih shvatanja ukazuje Folker Laubert, kome takva disciplina nije potrebna ističući: "Trajna dužnost da se potvrđuje viša vrednost pretpostavljenog, gospodara i "hermenšca" predstavljala je uspešnu prepreku za razvoj i afirmaciju sopstvenog mišljenja."

/ "DER SPIEGEL", Hamburg /

SARADNJA UNIVERZITETA I SREDNJIH ŠKOLA

Kultumo-prosvetno veće Skupštine Vojvodine usvojilo je zaključak o razvijanju saradnje između univerziteta i srednjih škola, koja treba da postane stalna praksa ovih školskih institucija. U poslaničkoj debati istaknuto je da bi takva saradnja trebalo da doprinese blagovremenijem pripremanju srednjoškolaca za opredeljivanje za pojedine fakultete, njihov bolji start na visokoškolskim ustanovama. Time bi se u velikoj meri izvršila selekcija srednjoškolaca još pre završetka škola drugog stupnja i unapred formirao željeni profil stručnog kadra. Ovakva saradnja uticala bi i na vreme studiranja na fakultetima, kao i na smanjenje troškova obrazovanja na visokoškolskim institucijama. Preporučeno je fakultetima i srednjim školama da izrade programe zajedničke akcije u tom smislu.

NEG OVANJE MATERNJEG JEZIKA NARODNOSTI U VOJVODINI

Prosvetni savet Vojvodine utvrdio je program o negovanju maternjeg jezika za učenike mađarske narodnosti u odeljenjima srednjih škola sa srpskohrvatskim nastavnim jezikom. Reč je o organizovanju jedinstvenog sistema dopunskog rada na negovanju maternjeg jezika.

U srednjim školama Vojvodine organizuje se, za sada fakultativno, negovanje maternjeg jezika. Reč je, naime, o nastojanju da se za učenike pripadnike mađarske narodnosti, koji su iz bilo kakvih razloga uključeni u redovnu nastavu na srpskohrvatskom jeziku, obezbedi, bar delimična dopuna znanja o nacionalnoj kulturi i negovanje maternjeg jezika.

Na ovoj generalnoj tezi zasniavaju se, takođe, intencije upravo usvojenog nastavnog programa, kao i priručnika pripremljenih za izvodjenje ovog vida dvojezične pedagoške aktivnosti. U protekle dve godine ovo je primenljivo na eksperimentalnoj osnovi, što je omogućilo da se neke stvari u programu koriguju i dopune. Ovakva dodatna nastava izvodiće se dva časa nedeljno, a to je i u praksi prihvaćeno.

Na sednici prosvetnog saveta prihvaćen je nastavni plan i program rumunskog kao maternjeg jezika za osnovne škole i nastavni program za rumunski kao maternji jezik za osnovno obrazovanje odraslih.

U jedno

Nastavnik Laubert u razredu: bez urlanja i bez molitve

ŠKOLOVANJE RADNIKA

Tri tehničke škole "Rade Končara" primiče u jesen 1.000 polaznika koje posle završenog obrazovanja čeka mesto u jednom od njenih osam velikih pogona. Raspisan je konkurs za prijem 350 učenika u prvu godinu politehničke škole, čiji će se polaznici u toku 1.5 do 4 godišne osposobljavati za poslove u proizvodnji, tehnologiji, na konstrukcijama i u tehničkoj kontroli. Viša tehnička škola upisuje 100 polaznika u prvu godinu studija - i to isključivo iz fabrike i 100 omladinaca koji žele da dočimje rade u tvornici. Tehnička škola, koja takodje postoji u okviru preduzeća, primiče 500 polaznika.

Briža za stalno uzdržavanje kadrova znatnim je delom doprinela da se proizvodnja u "Rade Končaru" u poslednjem razdoblju povećala - za oko 5.5 puta, ukupni prihod za 4.3 a vrednost izvoza za 15 puta. U isto vreme broj zaposlenih porastao je za 45 odsto.

U toku testiranja V. Bepaljaka, primenjena u ocenjivanju učenika, omogućuje da se smanji razlika u ocenama, koje pojedini nastavnici daju za jedan te isti odgovor, kao i razlika u ocenama - koje jedan te isti nastavnik daje za jednake odgovore učenika. To, po mišljenju komisije, ubedljivo dokazuje objektivnost ocena, tj. da su one zasnovane na određenim, u svakom slučaju jednakim kriterijumima.

Komisija dalje smatra da metoda testiranja može znatno uprostiti proceduru održavanja ispita, skratiti njihov rok i olakšati rad nastavnika, da se može očekivati da ona posredno doprinese izjednačavanju kvaliteta nastave u raznim školskim ustanovama i otklanjanju nekih praznina u znanju ispoljenih za vreme ispita.

Uzimajući sve to u obzir, komisija zaključuje da metoda testiranja zaslužuje odgovarajuću pažnju državnih organa za narodno obrazovanje, od kojih zavisi njena primena u pedagoškoj praksi.

(Prema "LITERATURNJOJ GAZETI",
Moskva)

PEDAGOŠKA PRAKSA

TEST KAO METODA OCENJIVANJA

"Literaturna gazeta" je početkom ove godine objavila članak kandidata pedagoških nauka i nastavnika Moskovskog univerziteta, V. Bepaljaka "Koliko je vaše znanje? Kakve su vaše sposobnosti?", u kojoj je bila izneta suština metode testiranja koju je autor sam razradio. Redakcija lista organizovala je kontrolni eksperiment da bi se konstatovalo u koliko je meri metoda testiranja efikasna. U jednom od poslednjih brojeva, organ Saveza književnika SSSR objavljuje izveštaj o izvršenom eksperimentu i zaključak komisije, koja je vršila eksperiment.

U toku eksperimenta - piše list - održani su ispiti iz tri predmeta: stranog jezika (za srednju školu), tehničke mehanike (za tehnikume) i opšte fizike (za visoku školu). Učenici su pismeno odgovarali na postavljena pitanja.

Program eksperimenta je obuhvatao nekoliko serija ogleđa. Najpre su nastavnici ocenjivali radove na tradicionalan način, kako su to uvek činili. Zatim su iste te ocene davali na bazi metode testiranja.

Komisija koju je obrazovala "Literaturnaja gazeta" upoznala se sa svim materijalima i dokumentima i došla je do zaključka da je kontrolni eksperiment pokazao da me-

universitas

POKRET ZA SLOBODNE UNIVERZITETE U SAD

Umesto da zaposedaju zgrade univerziteta, sve veći broj studenata u SAD izražava svoje nezadovoljstvo visokim obrazovanjem u svojoj zemlji učestvujući u jednoj mirnijoj pobuni. Oni osnivaju "slobodne univerzitete" - akademske Utopije, u kojima studenti i nastavnici mogu da se bave studijama koje ih interesuju, i to bez zvaničnih ispita, diploma i akademskih titula.

Prema proceni Centra za reformu obrazovanja, u SAD ima oko 450 takvih ustanova: još pre tri godine bilo ih je svega deset. Većina "slobodnih univerziteta" razvilo se u krugu postojećih visokoškolskih ustanova kao dodatak konvencionalnim akademskim programima. Školarina retko premašuje 5-10 dolara za jedan semestar, nastavnici besplatno drže predavanja, a održavaju ih u iznajmljenim kućama, stanovima ili spavaonicama. U najboljem slučaju ove "škole u senci" su

laboratorije za proveravanje akademskih reformi koje će kasnije usvojiti regularni univerzitet.

Pokret za slobodne univerzitete je izrastao iz poznatih kritika, od kojih je većina sadržana u peticiji grupe asistenata koja je kružila za vreme nedavnog studentskog štrajka u Harvardu, a koju je potpisalo više od hiljadu harvardskih studenata. Profesori se postavljaju - kaže se u ovoj peticiji - na bazi njihovih dostignuća u naučnim istraživanjima, a ne na bazi svoje sposobnosti kao nastavnika. Gotovo jedini metod nastave koji primenjuju stariji univerzitetski nastavnici jeste predavanje. Akademske titule se dodeljuju u za efektivnu mimikriju. Univerzitetu kao da nije stalo do samopoznavanja, samopoštovanja i nezavisne misli svojih studenata.

Iskoristivši ferment štrajka, asistenti su osnovali Novi harvardski koledž (Harvard New College), koji predstavlja dobar primer rada slobodnih univerziteta. Školarina se ne plaća, nastavnici rade besplatno, ne daju se diplome. Ko god želi da predaje neki predmet, upisuje svoje ime i predmet u nedeljni raspored, ako njegovo predavanje privuku studente, ona se pretvaraju u kurs. Klase imaju formu diskusionih grupa, koje se sastaju jednom ili dvaput nedeljno, a vode ih asistenti ili sami studenti. Svaki može da prisustvuje, dovoljno je da se prijavi.

Harvarska "škola u senci" održava danas 25 kurseva, (teme su reznovrske: od radikalnih struja u političkom životu do etike bogatih srednjih slojeva). Dejvid Lejn (David A. Lane), jedan od asistenata koji drže ova predavanja - on lično predavanja - on lično predaje o strukturalizmu - tvrdi da su to "najbolje intelektualne diskusije u kojima je ikad učestvovalo".

Danas se još ne može reći da li pokret za slobodne univerzitete neće ostati samo prolazna pojava, ali činjenica je da on već ima uticaja na postojeće institucije. Dartmut (Dartmouth) univerzitet već je uključio u svoj redovni nastavni program eksperimentalne kurseve o istoriji američkih Crnaca, o filmskoj kritici i o odnosu između religije i nauke. D Braun (Brown) univerzitet je nedavno prihvatio neke od dalekosežnih reformi mi koje slobodni univerziteti stimuliraju. Počev od iduće jeseni svaki student tog univerziteta moći će sam da sastavi plan svojih studija, kombinujući one predmete koji njega lično interesuju, jedini zahtev za sticanje akademskog stepena h jeste da sa zadovoljavajućim uspehom završi 28 kurseva (neuspeli se ne beleže).

Najveća "škola u senci" je Slobodni univerzitet na području Vašingtona, udruženo 2.000 studenata koji takodje posećuju redovne univerzitete.

Ako pojedini slobodni univerziteti potpuno izraze iz ovih okvira i ukidaju svaku razliku između studenata i nastavnika ili se bave takvim aktivnostima kao što su psihodrama, astrologija, rok muzika i slično, to su ipak samoizuzeci. Većina njih predstavlja veoma ozbiljan pokušaj da se univerzitetska nastava oslobodi tereta tradicija i povede novim putevima, koji će odgovarati zahtevima savremenog doba.

"TIME", Njujork

EKSPERIMENT NA UNIVERZITETU U NICI

Jednako poznata u Francuskoj, kao i inostranstvu, predavač u Londonu i li vodja grupa za psihološka istraživanja u frankofonnoj Africi, Južnoj Americi i Evropi, Ana Anselm - Štencenberger (Anne Ancelstn - Schützenberger) nalazi se u prvim redovima savremenih istraživača u oblasti psihologije. Generalni sekretar "Francuske grupe za sociometrijska istraživanja, dinamiku grupa i psihodramu" ona se smatra za jednog od najvećih stručnjaka za psihodramu u svetu. Polazeći pre svega od radova Morena (Moreno), ona je već više godina jedan od velikih stručnjaka za ljudske odnose.

Na Univerzitetu u Nici Ana Anselm - Štencenberger sada drži predavanja iz predmeta "medjusobni i društveni odnosi" studentima treće godine na katedri za psihologiju.

Početkom ove akademske godine dala je studentima (ima ih oko 200 na grupi za psihologiju) glavne teme koje zaslužuju temeljnije proučavanje tokom čitave godine. Na taj način su bila utvrđena četiri obimna predmeta proučavana: Morenova psihodrama, neusmerenost, dinamika grupa i psihanaliza. Studenti su se po sopstvenom izboru podelili u četiri grupe A, B, C, i D, od kojih se svaka opredelila za po jednu od četiri navedene teme.

Profesor daje samo bibliografske i druge potrebne podatke koji su od nje traženi, a svaka grupa radi samostalno. Odredjenog dana svih dve stotine studenata se okupljaju radi zajedničke provere stečenih znanja. To je pretpostavljalo Intenzivni Individualni i grupni istraživački rad studenata, napor da se savlada i ostvari jasna i precizna sinteza, koja bi omogućila prenošenje stečenog znanja jedne grupe studenata na ostale tri grupe, koje se bave drugim temama.

Profesor se jednom nedeljno bavi jednom, od četiri grupe tako da svaka grupa samo jednom mesečno vidi svog nastavnika, a sve ostalo vreme radi samostalno.

Medjutim, svaki student može u svakom trenutku da piše ili telefonira svom profesoru i dobije obaveštenje ili objašnjenje koje mu je potrebno.

Prvi plenarni sastanak studenata i profesora doneo je veoma bogate zaključke.

Prva konstatacija je bila da studenti, koji žele da njihovi profesori odustanu od nastave ex cathedra, često nisu dovoljno pripremljeni, kada im se pruži sloboda koju zahtevaju, da je plodno i na originalan način iskoriste.

Zbrka, koja je posledica radikalne promene u odnosu nastavnika prema studentima, u tolikoj meri izaziva nesigurnost kod ovih poslednjih, da oni na kraju krajeva dolaze do toga da reprodukuju (naravno u mnogo manjoj meri) tradicionalne forme nastave, protiv kojih su se borili. Naravno, iz svega toga ne treba zaključiti da su stare metode bile dobre i da treba požuriti vratiti se na njih. Jer eksperiment je sam po sebi doneo plodove. Suočeni sa očiglednim činjenicama, studenti su na osnovu sopstvenog iskustva, zaključili kako je teško osloboditi se starih navika i improvizovati novo na ruševinama starog. Jer, i medju profesorima je mnogo takvih koji traže "nešto drugo" sa mnogo dobre volje, ali ne uspevaju da se oslobode kalupa sopstvenog obrazovanja.

Takodje se pokazalo da je aktivno učenje mnogo zamornije, da zahteva mnogo više nego uobičajena nastava, koja daje sve "sažvakano". Ali, studenti u celini, ne potcenjujući nove napore koje će zahtevati nove metode nastave, odlučno i više nego ikada se zalažu za temeljno istraživanje i sticanje novih saznanja o stvarnim problemima.

("FEMMES D'AUJOURD'HUI", Pariz)

INTEGRACIONI PROCESI NA UNIVERZITETU

Rektor Zagrebačkog sveučilišta prof. dr Ivan Supek otvorio je u Zagrebu naučni simpozijum o integracionim procesima na univerzitetu kao sastavnom delu reforme visokog školstva. Na simpozijumu učestvuju predstavnici svih jugoslovenskih univerziteta i naučni radnici iz stručnih ustanova.

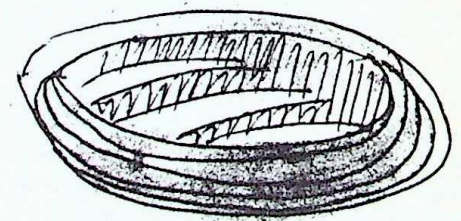
Za simpozijum je pripremljeno dvadeset referata o organizaciji univerziteta, objedinjavanju nastavnih programa, samoupravljanju, integraciji, ulozu studenata u organizaciji univerziteta i drugim pitanjima visokog školstva.

UPIS STUDENATA NA NOVOSADSKI UNIVERZITET

U narednoj školskoj godini na sedam fakulteta novosadskog Univerziteta može ukupno da se upiše u prvu godinu 2.567 redovnih i 1.205 vanrednih studenata. U poređenju sa brojem novoupisanih studenata u tekućoj školskoj godini, u 1969/70 školskoj godini više će se upisati oko 400 redovnih i 820 vanrednih studenata. Fakulteti ovog jednog od najmladijih univerziteta u zemlji, ne smanjuju broj novih studenata na svojim katedrama, i pored skućenih kapaciteta i nedovoljnih materijalnih sredstava.

Prema sačinjenom programu, koji ovih dana treba da usvoji izvršno veće Vojvodine, predviđeno je da se na Ekonomskom fakultetu u Subotici u prvu godinu upiše 450 redovnih i 350 vanrednih studenata, a na fakultetima u Novom Sadu - Mašinskom 300 redovnih i 50 vanrednih, Medicinskom 120 redovnih domaćih i 12 stranih studenata, Poljoprivrednom 400 redovnih, pravnom 350 redovnih i isto toliko vanrednih, Tehnološkom 250 redovnih i 50 vanrednih i na filozofskom 685 redovnih i 405 vanrednih studenata.

Odlučeno je da se na fakultetima Novosadskog univerziteta kvalifikacioni ispiti polažu samo ako se prijavi veći broj kandidata. U protivnom studenti će se primiti bez polaganja ispita. Jedni izuzetak je medicinski fakultet, na kome se raspisuje konkurs za kvifikacione ispite, kao i eventualno masinski fakultet. Na medicinskom fakultetu, naime, konkuriše gotovo trostruko više kandidata nego što može da primi. Tako je u 1968/69. školskoj godini bilo prijavljeno 341, a upisano je samo 137 novih studenata.

DOM ZA NOVOSADSKE STUDENTE

U univerzitetskoj četvrti Novog Sada podiže se dom studenata, u kome će u svakoj školskoj godini stanovati po 800 mladića i 300 devojaka. Već početkom naredne školske godine studenti će se useliti u 100 soba.

Ovo će biti najveći studentski dom u Novom Sadu i za njegovu izgradnju utrošiće se 35 miliona dinara, koje je obezbedila pokrajinska zajednica obrazovanja. Dom se gradi u neposrednoj blizini fakultetskih paviljona Novosadskog univerziteta, od kojih će biti razdvojen zelenim površinama. Izgradnja studentskog doma biće potpuno završena polovinom iduće godine, i on je projektovan tako da će po svojoj funkcionalnosti zadovoljavati sve potrebe savremenog života i rada studenata.

književnost

knjižara. A vlasnici velikih knjižara gledaju na džepne knjige kao na jedan od mnogih potrošačkih proizvoda. Da bi pomogli tim zaposlenim ljudima koji ne poznaju knjige, neki izdavači su izveli neke eksperimente sa primenom kompjutera u stokiranju naslova.

A kako stoji stvar sa bibliotekama i školama? Postoji neki birokratski i tradicionalan otpor u nekim institucijama prema džepnoj knjizi. U vreme kada se mnoge biblioteke žale da se 70 odsto stanovnika potpuno "povuklo" od biblioteka, samo 36% javnih biblioteka danas je ustupilo svoje počilce džepnim knjigama. Dok tri četvrtine državnih škola koriste džepne knjige, s druge strane u najmanje 17 saveznih država zabranjeno je trošenje javnih fondova za njihovu nabavku.

Izdavačka industrija džepnih knjiga danas ima srednjevekovni izgled. Bogati ljudi su uleteli u izdavačku delatnost pre desetak i više godina, u vreme velike ekspanzije džepnih knjiga. Danas bi trebalo da glavnu ulogu u izdavačkoj industriji vode izdavački i prodavci koji su u tešnim odnosima sa mladom generacijom, koji će biti u stanju da izdaju najprivačnije knjige za generacije mlađe od 35 godina.

Da li je današnja generacija zaista toliko neza interesovana za knjige? Ako je to tačno, onda se u nevolji ne nalaze samo izdavači džepnih knjiga, već cela izdavačka delatnost - a da se i ne govori o zamiranju intelektualnog života zemlje.

(THE NEW YORK TIMES BOOK REVIEW)

DA LI JE ERA DŽEPNE KNJIGE ZAVRŠENA?

Prošle godine je u SAD prodato preko 350 miliona jeftinih, džepnih knjiga u vrednosti od oko 66 miliona dolara, što čini približno 15 procenata celokupnog prihoda izdavača u SAD. U tom periodu izdato je oko 12.000 novih naslova džepnih knjiga.

Međutim, ovi podaci su varljivi. Tri deset godina posle pojavljivanja jeftinih džepnih knjiga i 16 godina od "debiija" nešto skupljih, intelektualno ambicioznijih džepnih knjiga u prodavnicama postoje znaci da je "ovaj prodor džepne knjige zaustavljen i da će možda čak i opasti broj štampanih knjiga ove vrste.

Celokupni broj godišnje prodanih knjiga ostao je isti kao i pre deset godina. Skoro potpuno isti broj ovih knjiga prodan je 1959. godine kao i 1968. Međutim, u tom periodu broj stanovnika u SAD se povećao za 15 procenata. Prihod izdavača džepnih knjiga, doduše raste, ali taj porast je rezultat povećanja cena knjiga. Još jedan pad atak govori u prilog ovom mišljenju o opadanju uticaja džepne knjige. Naime, pre deset godina manje od pet odsto džepnih knjiga prodato je raznim školama i kolidžima. Danas je taj procenat porastao na 25%. To praktično znači da obični kupci danas kupuju manje džepnih knjiga nego pre deset godina.

Zašto je toliko opalo interesovanje za džepne knjige? Da li su možda više cene prouzrokovale smanjenje broja kupaca? Mnogi prodavci tvrde da je publika spremna da plati koliko god izdavači zahtevaju, ukoliko želi da nabavi neku knjigu. Međutim, nije sproveden neki ozbiljniji test koji bi potvrdio ovo mišljenje.

Da li je potrebno otvoriti veći broj prodavnica? Broj mesta na kojima se prodaju džepne knjige - 100.000 novinskih kioska, trafikata i sličnih mesta u kojima se mogu kupiti ove knjige, kao i 1.700 knjižara - ostao je isti kao i pre jedne decenije. Poslovni ljudi - pojedinci sa skromnim kapitalom i još skromnijim znanjem o knjigama i bez ljubavi prema njima smatraju da je teško ući u biznis sa velikim vlasnicima

NOVE KNJIGE

ROMAN O ENGLJSKOJ U OČIMA FRANCUSKE KNJIŽEVNE KRITIKE

Iz pariskog nedeljnog lista "Expres" prenosimo skraćeni prikaz romana Angusa Vilsona (Angus Wilson) "Igrati igru", koji je objavljen povodom objavljivanja francuskog prevoda ovog romana, a interesantan je po tome što je to naglašeno francuski stav prema jednom izrazito engleskom romanu.

Strpljivi pakostan, Angus Wilson već dvadeset godina pravi karijeru velikog klasičnog romansijera. Kao svesni sledbenik Dikensa, ovaj humorista daje romantičnu fresku savremene Engleske, ne osvrćući se na ono što je danas moderno u literaturi. Francuska je upoznala Angusa Vilsona još 1958. godine, kada su objavljeni njegovi "Anglosaksonski maniri". "Igrati igru" je roman većeg formata, koji daje panoramu engleske istorije od 1912. do 1968. godine.

U ovom romanu oživljava 50 godina engleske istorije, od Lorda Džordža (Lloyd George) do Harolda Vilsona (Harold Wilson), od Bakingemske palate (Buckingham Palace) do Karnabi strita (Carnaby Street) do viktorijanskih korseta do mini-sukanja.

U ovom romanu oživljava 50 godina engleske istorije,

Ali, ovaj roman društvenih običaja nije u potpunosti klasičan. Jedna petina romana napisana je u stilu pozorišnih dijaloga. Na taj način se istorija i neprimetno pretvara u muzičku komediju, u kojoj Don Kihoti jednog, dekadentnog Albiona ne vode vi-

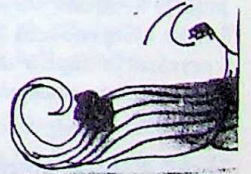
še nikakve druge borbe sem one protiv vetrenjača. Sve je ovde prikazano u istorijskoj perspektivi, ali istorija je pretvorena u igru.

Pedeset godina istorije - to je u Vilsonovoj knjizi - 50 godina obmana. U ovom romanu on daleko prevazilazi "Anglosaksonske manire" i naročito ide do krajnosti prikazujući konvencionalne arhetipove Engleza: tradicionalnog konzervativca, nastranu sifrazetkinju, žetkinju umetnika homoseksualca, intelektualca člana radničkog pokreta. Uloga pisca sastoji se ovde u tome što on učestvuje u obmani, ali ne dopušta da bude obmanut. Evo, šta on sam kaže o sebi kao o piscu: "Ja, koji sam socijaldemokrata starog kova, nastojao sam da objasnim ljudima ovu dvosmislenost na svim nivoima". Naslov ovog romana na engleskom glasi "No Laughing Matter", što znači "Nema tu ništa smešnog".

Ova komedija je ustvari roman o dekadenciji društva, čije strukture, brižljivo obeležene, predstavljaju simbole jedne oronule Engleske.

JACQUES GABAU

(L'EXPRESS, Pariz)

NOVA KNJIGA ŽANA FILIPA SALABREJA

U izdanju "Galtmara" (Galltard) nedavno je objavljena nova knjiga pesama Žana Filipa Salabreja (Jean Philippe Salabreuil), pesnika koji je do sada već privukao izvanrednu pažnju publike i kritike u Francuskoj.

Žan Filip Salabrej još nema trideset godina a za sobom ima tri knjige pesama. Za prvu knjigu "Sloboda lišća" (La Liberté des feuilles) dobio je 1963. godine književnu nagradu "Feneon". Sledeće godine objavio je knjigu "Tačan povratak iz ponora" (Juste retour d'abîme). Najzad, nedavno se Salabrej ponovo javio knjigom "Nenadan" (L'Inespéré).

Žan Filip Salabrej živi dosta povučeno i ne diže buku oko svojih pesama, kako je to čest slučaj kod mnogih pesnika. Onjemu ne znamo ništa osim onog što nam njegovih stihovi govore. On nije ličnost iz književnih krugova. To je pesnički glas jedan od najoriginalnijih i najprivlačnijih među novim pesnicima. Ovaj glas je sve sigurniji, on evoluira, traži sebe još uvek, ali po strani od konceptija na koje smo u savremenom pesništvu navikli.

U knjizi "Nenadan" ima raskida sa tradicijom, ali isto tako ima mnogo pozivanja na umetničko nasleđe. Ima takodje dosta namernog traženja reči, namernog jezičkog čustunstva itd. Čitalac će ipak uspeti da kroz neke spoljašnje i čisto formalne neoriginalnosti dospe da vrlo originalnog poetskog jezgra koje ovaj pesnik nudi. Evo na primer početka pesme "Sanjarski kraj zime".

"Sanjarski kraj zime u belinama zanosu
Spoznasmu dugim putem i sve crnjim

U prvih osvit zore što se javlja na ravnom
valu
I lagano gde se širi krilo snegova bez nade
Podrhtavaše zvezda neka uklonjena iza
granica

Podrhtavaše zvezda neka uklonjena iza
granica
Nepoželjnih granica Izabranog sveta
ali se
Sumomo ležište bregova ovih na vodi
rasvetljava
U času ludih i nagih svetlosti nemime
zvezde neke

Neke od Salabrejevih pesama u prozi poštuju klasične norme pesništva. Jezik i slike komponovani su na klasičan način i preciznije nego u dosadašnje dve knjige. Uzmimo samo početak pesme "Mistija belih krila".

"Kako dolaze vremea tvog lica kroz granje noći? Odvojen od svega i od ljuštica samog isna o uski kamene koji zemlja više ne drži. Nalazim se u onoj dvorani zvezdanih belina. Nikde vatrenih uspomena na tebe sem crvene haljine pale na ruševine. I rumentilo onog vina u duši dignutoj večeri koja me svlači. Vladimir ludim travama kako hara uzvišenim mestom jelovine. Gde ćemo se ponovo susresti onog dana bleštave i neprekidne mistije krila?".

(LES LETTRES FRANCAISES)

OSNOVAN SAVEZ ZAPADNONEMAČKIH PISACA

Oko 2.500 zapadnonemačkih književnika, kritičara i prevodilaca udružilo se u sindikalno orijentisanu profesionalnu organizaciju, Savez nemačkih književnika. Ova organizacija zamenila je dosadašnji Federalni savez udruženja nemačkih književnika, koji je predstavljao samo veoma labavo povezanu uniju regionalnog karaktera.

Prilikom osnivanja novog saveza, predsednik ove organizacije Dieter Latman / Dieter Lattmann / pozvao je na "profesionalno-političku solidarnost" i objavio program od 12 tačaka. Pisac Hajnrih Bel / Heinrich Boell / apelovao je na sve autore, slikare, vajare i kompozitore da budu svesni eksploatacije kojoj ih podvrgavaju izdavači i masovni medijumi.

Pored socijalnih aspiracija, čije ostvarenje predstavlja osnovni neposredni cilj Saveza književnika, on takodje postavlja kao prvenstveni politički zadatak "poboljšanje klime u kojoj se danas piše u Nemačkoj". Prema rečima Latmana, ne treba zadržati od oštirine kada se političari sa omalovažavanjem izražavaju o piscima.

Predviđena je i tesna saradnja sa Savezom nemačkih sindikata. Odlučeno je da se u jesen 1970. godine održi kongres književnika.

/ AP, Keln /

EZRA PAUND PONOVO U SAD

Poznati 84-godišnji pesnik Ezra Pound (Ezra Pound) došao je u posetu americi posle dugog vremena.

Pound je proveo 12 godina u jednom američkom sanatorijumu za duševne bolesti u vreme kada je trebalo da odgovara pred sudom zbog svojih profašističkih istupanja na rimskom radiju, za vreme drugog svetovskog rata. Danas živi u Italiji, i veoma retko se pojavljuje u javnosti.

Sadašnja poseta vezana je prevashodno za pesnikov zavičaj u SAD.

(REUTER, Njujork)

PASTERNAKOVA PISMA VLADIMIRU POZNERU

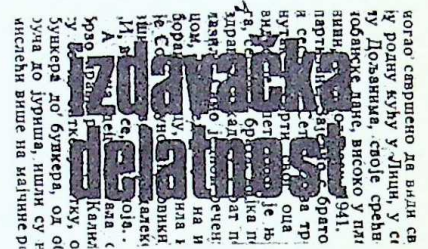
Nedavno je italijanski list "Rinascita" (Rinascita) objavio nekoliko Pasternakovih pisama upućenih Vladimiru Pozneru, francuskom književniku i prevodiocu ruskog porekla.

Vladimir Pozner je 1922. godine bio u Berlinu, kao gost Maksima Gorkog. Tu se susreo sa Majakovskim i Viktorom Šklovskim i upoznao Borisa Pasternaka sa kojim će u nekoliko sledećih godina održavati redovnu prepisku.

Vladimir Pozner je, ustupajući pravo objavljivanja Pasternakovih pisama, istakao ono što je već jednom napisao:

"Pasternak je slavan kao pesnik, ali nije još dovoljno poznat kao prozaist."

(RINASCITA)

"AKTUELNE KNJIGE"

Velike američke izdavačke kuće sve intenzivnije se bave izdavanjem tzv. "aktuelnih knjiga". Pojava prvih ovakvih knjiga pre nekoliko godina, u režiji velike izdavačke kuće Bantam, izazvala je pomalo podsmehljive komentare ostalih izdavača. Prva "aktuelna knjiga" koju je štampala ova kuća, bio je izveštaj Čorenove komisije o ubistvu predsednika Kenedija. Knjiga je izbačena na tržište za manje od nedelju dana i uskoro je preplavila ceo svet. Koliko je to bio veliki posao može se videti iz činjenice da je knjiga imala 800 strana sa preko 385.000 reči. Uspeh koji je 1966. godine postigla ova knjiga doprineo je da se danas ovaj rod književnosti smatra vrlo kurentnim robom u američkoj izdavačkoj delatnosti.

Izdavanje jedne "aktuelne knjige" zahteva maksimalno angažovanje cele kompanije da bi se knjiga izdala u rekordnom roku, u jeku najveće aktuelnosti. Izdavanje ovakvih knjiga može se uporediti sa štampanjem nedeljnih ilustriranih magazina.

Možda je najbolji primer munjevitog reagovanja izdavača na aktuelne događaje knjiga izdata povodom nedavne posete pape Pavla Njujorku. Knjiga je bila gotova u rekordnom roku i jedan primerak je predat papi pre njegovog povratka u Rim.

Pored izdavačke kuće Bantam, ovom delatnošću se bave danas i druge kompanije, ali jedini i ozbiljan konkurent Bantam kompaniji je kuća "Nova američka biblioteka" (New American Library). Koliko je žestoka konkurencija između odva dva giganta

medju izdavačima može se videti na primeru knjiga izdatih posle izraelsko-arapskog rata i velikih nereda do kojih je došlo na demokratskoj konvenciji u Čikgu. Obe kompanije su skoro istovremno objavile knjige posvećene ovim događajima. Oštra konkurencija primorava direktore ovih kuća da pronalaze što aktuelnije događaje o kojima bi se mogla napisati knjiga. Tako je Nova američka biblioteka izdala knjigu o čuvenom prekidu struje u Njujorku, pre nekoliko godina, u rekordnom roku.

Nova oblast na kojoj su se sukobile ove dve kompanije su famozni "neidentifikovani leteći predmeti". Odmah po završetku izveštaja koji su za vazduhoplovstvo sastavili naučnici sa Kolorado univerziteta, obe kompanije su izdale knjige u kojima se pretresa mogućnost invazije Zemlje od strane nepoznatih, super-inteligentnih bića iz druge galaksije. Obe knjige su vrlo bogato ilustrovane kvalitetnim slikama u boji.

Za vreme sudjenja Džemu Erlu Reju (James Earl Ray), ubici Martina Lutera Kinga, kompanija Bantam je još pre u izricanju presude imala knjigu spremnu za objavljivanje. Reporter kompanije koji je prisustvovao sudjenju, uporedio je pisao dve verzije knjige - jednu koja će biti objavljena u slučaju da se Rej proglašuje krivim i drugu za slučaj njegovog oslobodjenja. Na taj način je postignuto da je knjiga izašla odmah po objavljivanju odluke porote.

Danas direktori izdavačkih kuća, spremni u svakom trenutku, napeto očekuju izbija nje neke nove međunarodne krize ili nekog drugog događaja koji bi bili dovoljno interesantni za izdavanje nove "aktuelne knjige".

("THE NEW YORK TIMES BOOK REVIEW)

PUTEVI DO ČITALACA

List "Polskoe obozrenie" donosi duži članak o načinima širenja knjige u Poljskoj. Članak donosimo nešto skraćeno.

Samo jedno izdavačko preduzeće "Čitel-nik" (Czytelnik) objavilo je od 1944. godine 6.000 naslova čiji je tiraž premašio 100 miliona primeraka. Već 22 godine radi izdavačko preduzeće MON (Ministarstva narodne odbrane) koje je objavilo 4.290 naslova u ukupnom tiražu 88 miliona primeraka. Samo memoarska literatura (172 naslova) objavljena je u tiražu od 2.130.900 primeraka.

I ostala preduzeća objavila su stotine naslova čiji tiraži također premašuju milione primeraka.

Da bi knjiga doprla do čitalaca veoma korisni posrednici su biblioteke. U Poljskoj radi oko 50.000 biblioteka čiji knjižni fond broji 170.000.000 knjiga. Broj korisnika biblioteka raste iz godine u godinu. U toku prošle godine 22,9 od 100 stanovnika koristilo se uslugama biblioteka.

U selima radi 6.268 biblioteka i njihovih filijala. Pored toga postoji 27.354. seoskih bibliotekarskih postava. Prema poslednjim podacima na 100 stanovnika sela dolazi 139 pozajmljenih knjiga godišnje.

Mreža biblioteka raste iz godine u godinu i zato se posebna pažnja posvećuje obogaćivanju knjižnog fonda.

Od 1946. godine, biblioteke su dale na čitanje 1. milijardu 225 miliona knjiga. kroz čitaonice i biblioteke prošlo je preko 100 miliona ljudi.

Povećani interes za knjigu posledica je društveno ekonomskih promena u Poljskoj. Veće je i školsko obrazovanje građana. Do rata 6.000 studentata je završavalo godišnje visoke škole, sada 32.000. Srednje obrazovanje je dobijalo 14.000 učenika, danas 83.000. U posleratnom periodu na univerzitetima je učilo 400.000 studenata.

Ovakve strukturalne promene dovele su do korenite promene kulturne politike. Zato je poljski Sejm u toku prošle godine doneo zakon o bibliotekama koji je omogućio široko proširivanje mreže biblioteka. Na osnovu zakona sve biblioteke ujedinjene su u jedinstvenu mrežu biblioteka.

("POLSKOE OBOZRENIE",
Varšava)

Bibliotekarstvo

BIBLIOTEKE BUDUĆNOSTI

U najskorijoj budućnosti put do biblioteke iz koje želimo da uzmemo neku knjigu biće izlišan. Revolucionarne promene u dosadašnjem sistemu biblioteka već su zahvatile svet. Znače te revolucije možemo primetiti na svakom koraku - na sastancima izdavača, u bibliotekama, ili na bilo kom polju informacija.

U nekim institucijama "biblioteke budućnosti" već su ostvarene. Na primer, u kompaniji Bel Aerosistem (Bell Aerosystem) postoji jedan informativni centar u kojem se podrobno ispituju podaci o hiljadama prispelih publikacija, procenjuju vrednosti dela koja bi eventualno interesovala inženjere i druge stručnjake, i mehanički dostavlja primerak knjiga za koje su zainteresovani, u njihove ruke.

Primenom kombinacije fotografske i kompjuterske tehnike omogućene su ovakve usluge biblioteke, koje ne zahtevaju gubljenje vremena. Kompjuter "zapamti" delo za koje se neki inženjer interesuje a na filmskoj traci je trajno zabeleženo to publikovano delo.

Ovaj sistem kompanije Bel Aerosystems izišao je na videlo na nedavnoj 18. godišnjoj skupštini američkog Nacionalnog udruženja za mikrofilmsku tehniku koja je održana u Bostonu.

Ovaj sastanak je pokazao da i proizvođači opreme i oni koji se koriste njom osnovno težište bacaju na "sisteme informacija".

Jedan od izlagača na ovom skupu, kompanija 3 M (Minnesota, Mining and Manufacturing) prikazala je novi tip svog uređaja Egzekjutiv I (Executive I), To je specijalna lupa za čitanje mikrofilмова povezana sa uređajem za štampanje. Ovaj uređaj u roku od 30 sekundi tablu sa mikrofilmovima, koja je velika 10 x 18 cm preštampa na ploču dimenzija 20 x 28 cm,

Kompanija Istman Kodak (Eastman Kodak) također je izložila sličan uređaj koji će u budućnosti zameniti klasične biblioteke. Ovaj uređaj koristi rolne filma od 16 ili 35 mm. Ustvari, ovaj izložbi, prema rečima jednog od proizvođača, oko 80 odsto izloženih eksponata prošle godine nije ni postojalo.

Ovakve "riznice" informacija (čija je veličina najčešće smanjena) samo su jedan korak u stvaranju savremenih biblioteka. Dalja istraživanja biće usmerena ka još bržem izdavanju važnih podataka, pronalaganju lakšeg načina čitanja, kao i stvaranju "čvrstih kopija" koje bi bile zgodne za nošenje.

Kompjuteri se također sve više primenjuju. Njihova za sada osnovna namena je da uopšte pokazatelje koji će korisniku usluga ovakve biblioteke pomoći da lakše nadju odeljak u kojem se nalaze mikrofilmovi ili filmske trake sa podacima koji ih interesuju. Medjutim, u budućnosti oni će se upotrebljavati i za proizvodjenje osnovnih činjenica i podataka a ne samo za obeležavanje. Prema rečima jednog od stručnjaka, u budućnosti će se komponovane mikrofoto mašine koje će se zasnovati na sistemu KOM (kompjuter koji proizvodi mikrofilmove.)

Osnovna namena ovih specijaliziranih biblioteka mikrofilмова biće da "osobama k kojima su potrebne najkvalitetnije informacije, te informacije budu dostupne u najkraćem mogućem roku "Danas se svake godine izda preko 200 miliona stranica koje sadrže tehničke informacije. Biblioteke sa mikrofilmovima rešić e ovaj problem na najbolji način.

Dve trećine vremena današnjih inženjera izgubi se u patrazi za informacijama. Po ovom novom sistemu, koji se već sprovodi u kompaniji Bel, svaki inženjer daje profil svog interesovanja za pojedine tehničke podatke. Sve štampane publikacije stižu

u kompaniju i tu se "preradjuju" u mikro-filmove. Pomoću specijalnih kompjutera svaki inženjer će u roku od deset minuta dobiti mikrofilm, naravno uvećan, sa podacima koji ga interesuju.

("THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR")

NAJDRAŽI - ČOPIĆ

Treći republički susret pionira - članova literarnih, novinarskih i recitatorskih grupa održan je u Pionirskom gradu u Zagrebu podjelom nagrade "Moj najdraži jugoslavenski pisac".

Ta je nagrada posebno zanimljiva po tome što o njoj ne odlučuje neki žiri, već Izravno dečja čitalačka publika, učenici osnovnih škola u Hrvatskoj, koji su sudjelovali u masovnoj provedenoj anketi o "najdražem piscu".

Nagrade su pripale Branku Čopiću, Matij Lovraku i Andjelki Martić.

MLADENU LESKOVCU I ALEKSANDRU TIŠMI PLAKETE I DIPLOME SAVEZA MLDJARSkih KNJIŽEVNIKA

Savez madjarskih književnika dodelio je jugoslavenskim piscima i prevoditeljima Aleksandru Tišmi i Mladenu Leskovcu plakete i diplome za uspješno prevodjenje madjarske literature na srpskohrvatski jezik.

ROMAN O DRVARSKOJ OPERACIJI

Suočeni sa skromnim mogućnostima Izdavačkih preduzeća, pisci se sve više odlučuju za samostalna, privatna Izdanja. Najčešće su na to upućeni ljudi velikog životnog Iskustva, koji osećaju neodoljiv unutarnji poziv da svoje viđenje odredjenog Istorijskog trenutka Izraze ne samo faktografski, već i slobodnim, poetskim pripovedanjem. Takav je slučaj i sa romanom "Izvoli, družo Jevtane" Milana N. Zorčea, koji je nedavno objavljen u Izdanju autora.

Jedna od najvećih ratnih operacija na našem tlu, desant na Drvar, u slobodnoj Interpretaciji Milana Zorčea ništa nije izgubila od svoje autentičnosti. Šta više, forma romana omogućila je autoru, jednom od organizatora ustanka u Bosanskoj Krajini, da ubedljivo Izrazi ovu veliku ratnu dramu, stradanje i heroizam branilaca Dr-

vara i seoskog živilja, zverstva okupatora i njihov poraz.

Autor je jedan od naših Istaknutih prvoboraca, narodni heroj, general u penziji. Dosad je objavljivao radove stručnog i Istorijskog karaktera u vojnim časopisima i dnevnim listovima, zatim roman "Vrtlog" 1961. monografiju "Drvar u ustanku četrdesetprve" 1963, "Ratnički partizanski odred" i "Trinaesta krajiška brigada" 1968. godine.

I. M.

KNJIŽEVNOST I NAJMLADNI

"ZMAJEVE DEČJE IGRE"

Predsednik Saveza književnika Jugoslavije akademik Aco Šopov otvorio je 10 juna u Zmajevom muzeju u Sremskoj Kamenici kod Novog Sada dvanaeste "Zmajeve dečje igre" - najveću jugoslavensku manifestaciju književnog stvaralaštva za decu. On je naglasio da je ova književna manifestacija, koja je odavno stekla ugled i poštovanje čitave naše kulturne javnosti, od izuzetnog značaja za razumevanje onih umetničkih dostignuća koja otvaraju prostore novim doživljajima i istini o deci i za decu.

Istog dana svečano su uručene i tradicionalne nagrade "Neven" saveta za vaspitanje i brigu o deci SR Srbije za najbolje knjige i ilustracije. Ovu nagradu od 4.000 dinara za knjige namenjene deci na srpskohrvatskom jeziku dele Aleksandar Popović ("Gardski potporučnik ribanac") i Jovanka Jorgačević ("Šeststotina slova"). Obe ove knjige, po oceni žirija, poseduju savremeno osećanje dečjeg sveta čije su glavne komponente humor, igra i distanciran odnos prema stvarima običnog sveta.

Nagradu "Neven" od 4.000 dinara dobio je za knjigu na slovačkom jeziku Mihal Babinika "Zvonce za dobro jutro", ova zbirka svojih kvaliteta spada medju vrhunska dela Iz dečje poezije vojvodjanskih Slovaka.

Isto priznanje za knjigu namenjenu deci na albanskom jeziku osvojio je Vehbi Kikaj "Bel saraj". Ovaj roman pisan je s Izrazitom Invencijom i Intuicijom, što ga čini svojevrsnim i originalnim.

Nagradu "Neven" od 4.000 dinara za najbolje Ilustrovanu knjigu za decu dobio je Marko Krizanović. Ovo priznanje njemu je dodeljeno za kompletnu slikovnu operu knjige i Izvanredne Ilustracije koje slikovno-poetskom transpozicijom duhovito i na način blizak deci tumače tekst "Hiljadu reči o tri reči" od Dragana Lukića.

IZ IZDAVAČKOG PLANA "VESELINA MASLEŠE"

Izdavačko preduzeće "Veselin Masleša" u Sarajevu, koje ovih dana ulazi u dvadesetu godišnu svog rada i koje je u proteklom periodu štampalo blizu 2 hiljade dela u preko 12 miliona primeraka, u ovoj je godini, u svojih 8 biblioteka, sačinilo raznovrstan izbor i u oblasti naše i Inostrane književnosti, i u domenu naučne i stručne literature.

Izrazit poduhvat su upravo objavljena dela deveterice ruskih klasika: "Junak našeg doba" Ljermontova, "Mrtve duše", Gogolja, "Proletne vode" Turgenjeva, "Vaskrsenje" Tolstoja, "Zločin i kazna" Dostojevskog, "Ponor" Gončarova, "Tuga" Čehova, "Makar Čudra" Gorkog i "Ptkova dama" Puškina. "Veselin Masleša" će u ovoj ediciji objaviti i dela francuskih autora Balzaka, Igoa, Stendala, Flobera, Zole, Mopasana, Prusta, Moroa, Kamija i Sartra.

Ovaj Izdavač je učtivo viđan doprinos afirmaciji dečje i omladinske literature. Poletna biblioteka "Lastavica" ima ove godine u planu uglavnom nova dela jugoslavenskih pisaca, kao što su "Dječak u čamcu" Milivoja Matošeca, "Kad zvezde postaju igračke" Mirka Vujačića, "Djeca i džinovci" Dragana Lukića, "Dječak sa velike ceste" Toneta Selškara i druga. Izdavač ima u vidu i prihvaćene rukopise basankohercegovaničkih pisaca Zorana M. Jovanovića, "Bulke pored pruge", Advana Hozića, "Dva i po borca", Vlade Djaka, "Topovi i glagolci" i Brate Pavlovića, "Skok sa kule".

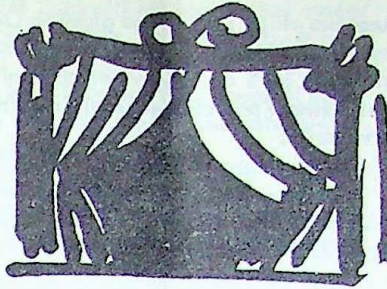
Dela Koste Stepanovića, Desanke Maksimović, Germana Čizevskog, Žilja Verna i Marka Soršana - iz biblioteke "Pinguin" - zatim jedinstvena knjiga "Tajna narančaste mačke" koju je ostvarila desetina svetskih autora, "Indijski roman" Karla Maja Fenimora Kupera i Frana Trelera, te raznovrsne slikovnice, Ilustrovane bajke Ahmeda Hromadžića i Dragana Lukića, i Ilustrovane pesme Branka Čopića i Grigora Viteza, kao i enciklopedije - slikovnice - svedoče takodje o raznovrsnosti i bogatstvu Izdanja za mlade.

SABRANA DELA F. KAFKE

Izdavačko knjižarsko preduzeće "Zora" u Zagrebu izdalo je sabrana dela čuvenog pisca Franca Kafke u osam knjiga.

To je, u stvari, prvi put da se u okviru opsegu kompletno na našem jeziku štampaju Kafkina dela ("Pripovijetke" I i II, "Proces", "Zamak", "Amerika" "Pisma Mileni" i "Dnevnik")

Urednik izdanja je književnik Novak Simić, a prevela ga je ekipa od osam poznatih jugoslavenskih prevodilaca.

KONFRONTACIJE

- Utisci sa pozorišnih susreta Berlin 1969-

Pozorišni susreti u Berlinu, neka vrsta sajma najboljih i najzanimljivijih insencija sadašnje sezone nemačkih scena, počeli su ove godine veoma uspešnim dramom Tankreda Dorsta "Toler" (Toller) u izvodjenju Virtemberškog državnog teatra iz Stuttgarta (Stuttgart) i Horvatovim delom (Horvath) "Kazimir i Karolina", sa kojim je nastupilo pozorište iz Bazela (Basel), i dostigli svoj vrhunac Šilerovim (Schiller) "Razbojnicima" u režiji Hansa Licusa (Lietzaus) i izvodjenju ansambla Reziđentteatra (Residentztheater) iz Minhena (Muenchen). Ovaj poslednji teatar je, uzgred budi rečeno, u Berlinu prikazao i "Filoktetu" (Philoktet) Hajnera Milera (Heiner Mueller), takodje u režiji Licusa.

U postavci Licusa "Razbojnici" su jasno uobličenoj koncepcijom prikazani kao scenska parabola, kao moralna pouka, pri čemu je teatar sve vreme sačuvao svoju autonomiju. Teatar ovde nije ni slika istorijske stvarnosti niti psihološka studija, on se uzdržava i od aluzija na naše doba i njegovu omladnu koja se buni protiv postojećeg poretka.

Licusa je tekst vešto i konsekventno sažeo, izostavio suvišne digresije i dostigao takvu koncentraciju u kojoj se smenjuju jasno rezonovanje i divlji ispadi, trenuci spokojne igre i silovitih masovnih scena sa horom razbojnika kada radnja dostiže vrtoglavi vrhunac.

Jirgen Roze (Juergen Rose) dao je inženjersku scenografiju.

Nasuprot Licusovim "Razbojnicima" čije je glavno obeležje maksimalna koncentracija, nedostatak koncentracije je glavna erka koja se može staviti postavci Šekspirove (Shakespeare) tragedije "Antonije i Kleopatra", reditelja Frica Kortnera (Fritz), a koja se prikazuje u Šilerovom teatru u Berlinu, van okvira festivala. Kortnerova postavka, koja se veoma slobodno odnosi prema Šekspirovom tekstu, primer je režije, koja je, usredsređujući se na mnoštvo nadahnutih detalja, izgubila iz vida celinu.

Kao i Šilerovi "Razbojnici", i drama Elze Lasker - Šiler (Else Lasker - Schueler) "Arthur Aronimus i njegovi preci" (Arthur Aronimus und seine Vaeter) smatra se skoro nemoćnom za igru.

Napisana 1932. godine, bez bilo kakvih političkih namera, ona danas, posle strahota sa kojima je nacional-socializam "rešavao" jevrejsko pitanje, ne može biti prihvaćeno sa istom pristodušnošću, sa kojom je književnica - na pozadini mračnog pogroma u Vestfaliji godine 1840 - opisala skoro legendarno savladjivanje mržnje prema Jevrejima i prikazala pomirenje Jevreja i hrišćana u znaku ljubavi.

Mada danas nije više moguće na delo gledati istim očima kao u vreme njegovog postanka, reditelj Hans Bauer je postavljajući ga na vupertalsku (Wuppertal) scenu, uspeo da izbegne svako neumesno aktueliziranje. U isto tako lepoj, punoj atmosferi, scenografiji Tea Ota (Ott), Bauer je postavio komad kao veliki simbol našeg bitisanja, koji je ovde tumačen u konkretnim istorijskim okvirima... Vupertalska postavka je maksimum koji se mogao izvući iz komada Elze Lasker - Šiler.

Komad "Cik-cak" Pitera Tersona (Peter Tersona), u režiji Hansa Nojenfelsa (Neuenfels) i izvodjenju Gradskog teatra iz Hajdelberga (Die Staedtsche Buehne Heidelberg), koji s obzirom na mogućnosti ovog pozorišta predstavlja bezazlenu mešovitu kabareta i revije, izazvao je veoma protivrečne ocene. U njemu je primaran ne toliko nedostatak društvene kritike koliko scenska neefikasnost.

("NEUE ZUERCHER ZEITUNG")

SMOTRA POZORIŠNE AVANGARDE "EKSPERIMENTA III"

U Frankfurtu na Majni održan je međunarodni susret pozorišne avangarde "Experiment III" (Experimenta III). Organizator je bila Nemačka akademija za izvodjačke umetnosti. Mada su za ovaj festival stajala na raspolaganju samo neznatna finansijska sredstva, organizatori su ipak uspeli da gledaocima prikažu više od desetak predstava, umetnika iz raznih zemalja koje sve predstavljaju nastojanje da se uzdrma savest samozadovoljne buržoaske publike. Njujorški "Teatar hleba i lutaka" (Bread and Puppet Theatre) prikazao je, sa ogromnim grotesknim lutkama kao akterima, biblijsko-političku alegoriju "Krik naroda za mesom". Tokijsko pozorište "Tenjo Sadžiji" prikazalo je mitsko-magijski komad iz daleke prošlosti "Bog pasa" i komad svog dramaturga i reditelja Šudži Terajame "Marija u krznu" sa muškim glumcem u ženski uloz. Torinski Teatro stabile izveo je na ovom festivalu dokumen-

tarni pozorišni komad sastavljen od tekstova i ideja futurizma "Futur-realta". Zapadnoberlinski "Forumteater" iskoristio je ovaj skup za prazvedbu komada bečkog pisca Gerharda Rima (Gerhard Riem) "Ofelija i reči". Senzaciju je pobudila predstava Gradske pozornice Frankfurta "Od dna do vrha - i ljubav je rad autora Bazona Broka (Bazon Brock), koji je ovim komadom želeo da ilustruje svoju teoriju o receptivnom pozorištu, koji podle didaktičnog početka prelazi u alegorijske prikazivanje klasne borbe (Merlinin Monro i Mao Ce Tung pojavljuju se u ovom komadu izobličeni kao strašila. Prilično spektakularno bilo je i učešće frankfurtskog Pozorišta na tornju (Theater am Turm), koje je dalo montažu tekstova iz Šekspirovog (Shakespeare) "Tita Andronika" (Titus Andronisus) i Geteove (Goethe) "Ifigenije" (Iphigenie), uz učešće diseldarfskog profesora umetnosti Jozefa Bojsa (Josef Beuys) - i sasvim neočekivano za publiku - konja zvanog "Friša".

(AP, Frankfurt na Majni)

VIII FESTIVAL U MAREU

Na ovogodišnjem, VIII po redu festivalu u Mareu (Marais) biće izveden niz pozorišnih komada koji će svakako privući najveću pažnju. Osim pozorišnih predstava u okviru festivala nastupiće baletski ansambl iz raznih zemalja, a na programu se takodje nalaze mjuzikli i recitatori.

U hotelu "Sili", belgijski "Nacionalni teatar" izvešće Kornejev (Corneille) komad "Komična iluzija" u režiji Danijela Levegla (Daniel Leveugle). Žorž Vitali (Georges Vitaly) izvešće Odibertijevo (Audiberty) delo "Sokolčić". U realizaciji Mišela Bertoa (Michel Berto) biće izvedeno delo Marivoa (Marivaux): "Mali ljudi ili Ostrvo razuma".

U hali "Baltar" (Baltard) nastupiće nemački umetnici. Oni će izvesti Geteovog (Goethe) "Fausta" u režiji J. P. Cenackera (J. P. Zehnacker). Naslovnu ulogu tumačiće minhenski glumac Helmut Šnajder (Helmut Schneider), dok će u ulozu Mefista nastupiti Filip Klej (Philippe Clay).

Zanimljivo je napomenuti da je "Baltar" hala pariske riblje tržnice. Ona je adaptirana i pažljivo oribana i okrećena ali je ipak ostao jak miris ribe. Medjutim, za većinu od tri hiljade ljubitelja teatra, i muzike, koliko može da stane u ovu neočnu pozorišnu i koncertnu dvoranu, ovaj miris ne predstavlja nikakvu smetnju da uživaju u priredbama. Posetioци sede na običnim drvenim klupama donetim specijalno za ovu priliku. Pariska štampa sa

prizvukom tuge podseća da je ovo ujedno i neka vrsta oprostaja od stare četvrti hala, koje se uskoro ruše i na njihovom mestu dižu novi arhitektonski kompleksi.

Deo festivala posvećen mjuziklima i lakoj muzici ispuniće Žak Ditronek (Jacques Dutronc), Amalija Rodriges (Amalia Rodrigues) Mišel Polnaref (Michel Polnareff) i Iv Rebrov (Yvan Rebroff).

U Hotelu Omon održaće se dve večeri poezije, a recitator će biti Žan-Mark Tenberg (Jean - Marc Tennberg).

Od baletskih ansambala, posle ranijih nastupa Jugoslavije i SSSR, ove godine očekuje se dolazak britanskih umetnika iz "Londonkog Festival baleta". Francusku će zastupati Žozef Lazini (Joseph Lazini) i njegov mladi "Francuski balet".

Svi prihodi festivala u Mareu namenjeni su za rekonstrukciju i konzerviranje mnogobrojnih spomenika u Parizu i celoj Francuskoj.

("LES LETTRES FRANCAISES", UPI,
Pariz)

Jugoslovenska dramska umetnost

MAKEDONSKI NARODEN TEATAR U BEOGRADU

U okviru proslave stogodišnjice Narodnog pozorišta, Makedonski narodni teatar iz Skoplja prikazao je jednu od prvih drama na makedonskom jeziku "Pečalbare" Antona Panova, u adaptaciji i režiji popularnog glumca Petreta Prlička. Intervencija reditelja što se teksta tiče je po mišljenju kritike bila potrebna, jer je približila Panovljevu dramu savremenom gledaocu.

Od glumačkih ostvarenja, treba pre svega, istaći odličnu igru Meri Boškove, kao i dobro proučavane uloge Riste Šiškova, Ljupke Džundeve, Vere Vučkove, Todora Nikolovskog, Ljupča Petrovskog i Tome Kirovskog.

U komadu je došla do izražaja i umetnička istančanost scenografa Branka Kostovskog i kostimografa Rade Petrove - Malkić.

Komad "Obrazov" poznatog mladog pripovedača Živka Činga izvela je ad hoc grupa uz finansijsku učešće preduzeća "Tehnometal-Makedonija", a u režiji mladog reditelja Branka Stavreva. Jaka

glumačka ekipa i pre svega glumica Cvetanka Jakimovska je, po rečima kritičara dala da se oseti da Čingov nedramatični tekst zahteva produbljenu umetničku interpretaciju.

ZAVRŠEN FESTIVAL AMATERSKIH POZORIŠTA KOSOVA

Predstavom "Sedam Šaljana" u izvodjenju Kulturno-umetničkog društva "Šota Galica" iz Glogovca (Drenice), završen je u Prištini XIV festival amaterskih pozorišta Kosova. Poseban žiri odabrao je za festival pozorišnih amatera Jugoslavije na Hvaru dramu albanskog pisca Andrea Skanjetija "Nora" u izvodjenju Studentskog kulturno-umetničkog društva "Razim Sadiku" iz Prištine, za Republički festival amaterskih pozorišta Srbije u Kuli dramu Ivana Studena "Kojoti" u izvodjenju srpske drame Amaterskog pozorišta iz Uroševca i za festival pozorišnih amatera Jugoslavije "Večeri bratstva" u Prizrenu, dramu Henrika Ibsena "Narodni neprijatelj" u izvodjenju Amaterskog pozorišta "Emin Duraku" iz Djakovice i komediju Ž. B. Molijera "Gradjanin plemić" u izvodjenju Amaterskog pozorišta "Miladin Popović" iz Peći.

ZAVRŠEN FESTIVAL LUTKARSKIH I DEČJIH POZORIŠTA

U Subotici je završen 4. susret profesionalnih lutkarskih i dečjih pozorišta Srbije, na kojem su, pored domaćina, učestvovali i ansambli iz Novog Sada, Beograda, Zrenjanina i Niša. Za najbolju predstavu žiri je proglasio predstavu malog pozorišta iz Beograda, koje je prikazalo delo Dušana Radovića - autor je dobio prvu nagradu za najbolji tekst.

Od režisera nagradjen je Miroslav Ujević takodje iz Beograda, koji je postavio na scenu "Bezrepog vuka" u izvodjenju maddarske drame dečijeg pozorišta u Subotici.

Nagrada za muziku pripala je kompozitoru Miodragu Mitru iz Beograda, za animaciju Vukadnu Mitru, članu Niškog lutkarskog pozorišta, a za scenografiju Vladimiru Rebezovu.

Prema oceni žirija, najbolje lutke pravila je Gordana Popović iz Beograda. Od glumaca nagradjeni su članovi malog pozorišta iz Beograda Mica Tatić i Jovan Kovačev, kao i član Dečijeg pozorišta u Subotici Ferenc Sabo.

SARAJEVO DOBIJA STUDENTSKU EKSPERIMENTALNU SCENU

Inicijativom Studentskog centra u Sarajevu osnovana je Studentska eksperimentalna scena koja će predstavljati osveženje u kulturnom životu glavnog grada Bi H. Materijalnu i finansijsku pomoć sceni obezbediće Studentski centar. Već su počeli

le priprema za prve nastupe u klubovima studentskih domova i u sarajevskom Malom pozorištu. Repertoar novoosnovanog ansambla predviđa izvodjenje recitala posvećenog 50-godišnjici SKJ, dramatisacije romana Nedžada Ibrišimovića "Ugursuz" i Milerovog i Ibsenovog "Neprijatelja naroda".

USPEŠNO GOSTOVANJE "ATELJEJA 212" U ŽENEVI

Sa šestodnevnom gostovanjima u Ženevi u Beograd se vratio ansambl "Ateljea 212". Na sceni "Novog džepnog pozorišta, beogradski umetnici su prikazali četiri predstave komedije Aleksandra Popovića "Krmeci kas". Ženevsko pozorište je poznato publici glavnog grada sa prvom "BITEF-a" kada je na sceni svog sadašnjeg gosta prikazalo komad "Ženidba gospodina Misipija" od Fridriha Drenmata.

Interesovanje za nastup beogradskog teatra u Ženevi bilo je veoma veliko, ulaznice su bile rasprodate za sve četiri predstave. "Atelje" je prva dramska trupa iz Jugoslavije koja je gostovala u Švajcarskoj. Sadašnje gostovanje pokazalo je da postoje svi uslovi za dalju saradnju švajcarskih i jugoslovenskih pozorišta.

SKOPSKO POZORIŠTE U POLJSKOJ

Skopsko narodno pozorište sa uspehom je završilo petodnevnu turneju po Poljskoj kao gost teatra "Julija Osterve" u vojvodskom gradu Lublinu.

Pozorišni ansambl iz Skoplja dao je pred publikom Lublina, Zamajšča i Helma u Lublinskom vojvodstvu, pet predstava "Begalke", makedonskog folklornog dela od Vasila Iljovskog, i Nušičevog "Pokojnika". Publika je lepo primila predstave skopskog pozorišta a o njima se pohvalno izrazila i kritika.

Ansambl Lublinskog teatra od 17. juna uzvraća gostovanje skopskom pozorištu. Ansambl će u Skoplju, Ohridu, Štipu i Stobima dati nekoliko predstava Šekspirovog "Hamleta" i "Kelopatre i Cezara".

SRPSKO NARODNO POZORIŠTE U ČSSR I MADJARSKOJ

Ansambl drame Srpskog narodnog pozorišta iz Novog Sada, otputovalo je 13. juna na trinaestodnevnu turneju po Čehoslovačkoj i Madjarskoj.

Na trodnevnom gostovanju u Bratislavi novosadski umetnici će se predstaviti "Viktorijom" od Djordja Lebovića, "Selom

sakule, a u Banatu" od Zorana Petrovića i "Velikim makom" od Ertha Kiša. Sa istim repertoarom odmah zatim srpsko Narodno pozorište gostuje tri dana u Budimpešti.

Pored toga, predstave ovog našeg dramskog ansambla imaju priliku da vide i ljubitelji pozorišne umetnosti u Pečuju i Mohaču. Na ovim gostovanjima učestvuje oko 90 članova novosadskog pozorišta.

U oktobru ove godine Narodno pozorište iz Bratislave vraća posetu Srpskom narodnom pozorištu. Svoje predstave ono će prikazati u Novom Sadu, zatim u Bačkom Petrovcu, Kišaču i Staroj Pazovi, gde su nastanjeni pripadnici slovačke narodnosti.

Istog meseca u Novom Sadu i Beogradu gostovaće "Nemzeti sijnaz" - narodno pozorište iz Budimpešte koje će izvesti dve predstave "Mojsija" od Imre Madača i "Elektra", ljubavi moja" od savremenog mađarskog pisca László Diurka.

opera i balet

USPON MARSEJSKE OPERE

Francuska je zemlja koja ima niz velikih operskih kuća. Za razliku od drugih zemalja, njene operske kuće nalaze se u svim provincijama, od Tuluze do Ruana, od Niče do Denkerka.

U mnoštvu manje više dobrih operskih ustanova posebno mesto zauzima opera u Marseju. Ovu reputaciju ona naročito potvrđuje u poslednje vreme. Za poslednjih deset godina ona je postala, ako ne prva, a ono jedna medju prvih operskih kućama Francuske. Marsej je, inače grad koji je dao znatan broj pozorišnih i operskih talenata. Isto su tako, srećom, gradski oči veoma naklonjeni operi i pozorištu.

Medjutim, po mišljenju mnogih, glavne zadatke za afirmaciju Marsejske opere ima njen direktor Luj Dikre /Louis Ducreux/. To je čovek koji je ovoj umetničkoj ustanovi dao međunarodne razmere. On je istovremeno upravnik Gradske opere u Marseju i Sale Garnije u Monte Karlu.

"Marsejska opera je - ističe Dikre - pored klasičnog repertoara, naklonjena i modernim operskim strujanjima, tako da je, pored ostalih dela moderne muzike, prva izvela "Lulu" od Albana Berga /Alban Berg/. Medjutim, ne zanemaruje ni ukus šroke publike, na repertoaru se svakako često nalaze klasična operna dela.

"Došlo je vreme da se skine miški veo sa opere", smatra Dikre. Medju publikom se

moгу naći ljubitelji bel kanta /bel canto/ i popularne muzike. Mislim da čovek treba da ide u operu upravo sa istim namerama kao što ide u bioskop, da u operskoj umetnosti ne vidi neko povlašćeno uživanje".

Marsejska opera ima za svoj uspeh da zahvali i veoma strogom odбору repertoara. Osim toga, ova kuća godišnje /dakle/ u sezoni/ ne izvodi mnogo dela, kao što je svoje vreme bilo slučaj. Po rečima Luj Dikrea, "operaska umetnost ima specifične zahteve. Pevač na operskoj sceni je istovremeno muzičko sredstvo i glumac. On mora da se povinuje tempu orkestra i tempu režisera. Prema tome, operski pevač je pokorni sluga muzičkog dela."

Problemi moderne opere svakako su poznati Polu Dikreu. Navodeći reči Kloda Rostana /Claude Rostand/, Dikre ukazuje na činjenicu da se operске strukture nisu značajnije izmenile od Monteverdija i venecijanske opere XVII stoleća. "Kroz današnju operu prolaze tokovi viševkovne operске umetnosti".

Marsejska opera istovremeno je akademija za muziku, i akademija za balet. Baletska aktivnost u ovoj kući odvija se pod vodstvom Žozefa Lazinja /Joseph Lazzini/. Medjutim, sada se Lazini oporavlja od ove kuće i prelazi u Pariz, ali će i dalje aktivno saradivati sa Dikreom i Marsejskom operom. "Na putu smo da Marsej pretvorimo u međunarodnu prestonicu baleta", ističe Lazini. Ovaj grad takodje treba da postane radni centar Nacionalnog baleta".

Govoreći o svojim estetičkim konceptima, Lazini je rekao: "Današnju publiku nije lako zainteresovati za priču o prinčezici koja se pretvara u labuda. Svaki autentični balet uvek je moderan. Ja nemam pretenziju da budem moderan. Ja ipak uspevam da budem savremen. Moja je namera da od baleta stvorim svedočanstvo o našem vremenu".

/"LE NOUVELLES LITTERAIRES", Pariz/

BEGRADSKA OPERA U LOZANI

Beogradska opera ponovo gostuje u Švajcarskoj gde će na Lozanskom festivalu nastupati sa veoma obimnim i raznovrsnim repertoarom.

Na programu beogradskih umetnika nalaze se opere "Hovanščina", Evgenije Onjegin", "Ljubav za tri narandže" i "Ivan Grozni" kao i balet "Huan od Carise".

U izjavi saradniku Tanjuga direktor opere Mladen Sablijić je rekao da ovo, često po redu gostovanje beogradske opere na Lozanskom festivalu, kojim se ima tradicionalni karakter, predstavlja veliko priznanje jugoslovenskim umetnicima.

"Posebno nam je drago - rekao je Sablijić - što se naše učesće na ovom festivalu poklapa sa stotom jubilaranom godinom našeg pozorišta. On je dodao da na festivalu gostuju najpoznatiji orkestri i instrumentalni solisti iz celog sveta kao što su Svjatoslav Rihter, Artur Rubinštajn što ukazuje na izuzetno značaj poziva upućenog beogradskoj operi. "Učesće na Lozanskom festivalu daje u tom smislu poseban pečat završetku jedne plodne sezone i doprineće još većoj afirmaciji beogradske opere koja je već dosadašnjim gostovanjima stekla visok renome u svetu."

Sablijić je na kraju rekao da poseban kuriozitet gostovanja predstavlja u Švajcarskoj prvo izvođenje opere "Ivana Grozni" u kojoj naslovnu ulogu tumači Miroslav Čangalović.

REVIJA OPERE I BALETA

Izvođenjem Verdijeve opere "Moć sudbine" u Rijeci je počela prva revija opere i baleta na kojoj ansambl Narodnog kazališta "Ivan Zajc" iz Rijeke domaćoj publici i turistima koji letuju na kvarnerskoj rivijeri prikazati svoja najuspelija ostvarenja.

U toku deset dana opera i balet Narodnog kazališta "Ivan Zajc" predstavice publici Heroldov balet "Vragolasta devojka" koji je dobio ovogodišnju nagradu grada Rijeke, zatim Celerovu (Zeller) operu "Ričar", Gotovčev "Ero s onog svijeta", Verdijevu "Travijatu" i "Rekvijem" i Zajčevu operu "Nikola Subić Zrinjski". Solističke uloge pevaće pretežno članovi Riječke opere.

Revijom opere i baleta Narodno kazalište "Ivan Zajc" želi da popuni prazninu u kulturnom životu ovog kraja i delimično da nadoknadi otkazivanje festivala opere i baleta na letnjoj pozornici u Opatiji koji je trebalo da se održi jula i avgusta meseca.

"STRADANJE SVETOG SEBASTIJANA" U INTERPRETACIJI LJUDMILE ČERINE

U Pariskoj operi, Ljudmila Čerina, je prikazala obnovljenu predstavu "Stradanje svetog Sebastijana" u novoj verziji Anri Dubljeja /Henri Doublier/. Ovo je besumnije - pored verzije Vere Koren /Vera Korene/ vidjene na festivalu u Lionu /Lyon/ i u Milanskoj skali 1953. godine, najbolje rešenje teške prezentacije jednog u osnovi malo poznatog i nedovoljno priznatog remekdela.

U saradnji sa Anri Dubljejom na scenskoj i dramskoj adaptaciji, Milkom Sparemblekom i Seržom Lifarom /Serge/ na koreografiji i Žoržom Vakevičom /Georges

Wakhevitch/ na dekoru i kostimima, kao i Manuelom Rozentalom/Rosenthal/ u svojstvu dirigenta, Ljudmila Čerina, koja povrh toga svoja krhka ramena opterećuje i glavnom ulogom, nudi najbolje rešenje problema. Jer, ne treba zaoblaziti, kako se to često činilo, ni teškoće teksta, ni predstave.

I imajući u vidu zatista kltinasti stil dela, treba da požurimo i odamo priznanje Ljudmili Čerinoj koja je učinila da to brzo zaboravimo: njen izvanredno postavljen glas, njena odlična dikcija, jedinstvenost i uzdržanost njene deklamacije, ozarena smirenost njenog osećanja, potpuno odsustvo pogrešne glume na tako kltizavom terenu, daju njenoj interpretaciji izvanredno redak ukus, klasu i stil. Ukratko, to je zatista uspeh.

Klod ROSTAN/ Claude Rostand/
/ "LE FIGARO LITTERAIRE", Pariz/

NOVA OPERA DMITRIJA KABALJEVSKOG

Nedavno je u Permskom teatru opere i baleta održana premijera nove opere Dmitrija Kabaljevskog "Sestre".

Delo je posvećeno sovjetskoj omladini, njenim snovima i stremljenjima. Libreto je napisao Sergej Bogomazov po motivima pripovetke sibirskog pisca Ilje Lavrova "Susret sa čudom".

/ TASS, Perm/

LETNJI FESTIVAL U VERONI

Nezavisno od operse sezone u Areni / od 16 jula do 17. avgusta / u Veroni se u vremenu od 27. juna do 31. avgusta održava još jedan letnji festival. U okviru festivala na sceni Teatra Romano biće prikazani Šekspirov / Shakespeare/ "Kortolan" i Štlerov "Don Karlos". Baletske večeri biće ispunjene nastupima Madjarskog nacionalnog baleta, Holandskog baleta i jedne meksičke folklorne grupe, kao i lokalnih folklornih grupa. U crkvama grada održavaće se koncerti, na kojima će, pored ostalog biti izvedeni "Hrištovo vaskresenje" i "Pasija po Luki" Pendereckog i "Ratni rekviјem" Bendžamīna Britna / Benjamin Britten/. U "Palati velike straže" / Pallazzo della Gran Guardia/ biće izloženo životno delo slikara i grafičara Filipa de Pizisa / Filippo de Pisis/. Tokom medjunarodne filmske nedelje biće prikazano stvaralaštvo Volta Dizanija / Walt Disney/.

/ "NEUE ZUERCHER ZEITUNG"/

USPEH ŠTUTGARTSKOG BALETA U NJUJORKU

Ansambl medjunarodnog sastava Štutgartskog baleta postigao je izvanredan uspeh na svom prvom gostovanju u Njujorku. U koreografiji direktora trupe Džona Kranka / John Cranke/ izveden je balet "Evgenije Onjegin". Njujorška publika je oduševljeno primila sve izvodjače, naročito balerinu Marsiju Hejde, / Marcia Haydee/, koja je nastupila u ulozi Tatjane.

Za ljubavnu scenu izmedju Tatjane i Onjegina / u izvodjenju Hajnca Klauza (Heinz Clause) / njujorški kritičari ističu da spada u dosad najlepše primere pas-de-deux vidjene na baletskoj sceni. Oni ističu da ova scena ni malo ne zaostaje za već čuvenom baletskom scenom Romea i Julije pod balkonom, u izvodjenju Britanskog kraljevskog baleta / British Royal Ballet/.

/ AP, Njujork/

ZAVRŠEN MAJSKI FESTIVAL U VIZBADENU

Rosinijevom (Rossini) operom "Mojsije" u izvodjenju ansambla Teatra komunale iz Bolonje (Teatro comunale di Bologna) završen je Medjunarodni majski festival 1969. u Vizbadenu (Wiesbadenu) SR Nemačka. Buran aplauz publike izazvali su u jednakom meri solisti, koji su sa lakoćom pevali, kao i hor i orkestar pod vodjstvom Alfreda Gorcanelija (Alfredo Gorzanelli). Pažnju je privukla i apstraktna scenografija italijanskog vajara Lučijana Mingucija (Luciano Minguzzi), koja se sastojala iz reljefnih zidova i tropratnog terasastog postrojenja. Operski ansambl iz Bolonje, koji prvi put gostuje u SR Nemačkoj, izveo je na festivalu i Donicetijevu (Donizetti) "Lučiju di Lamermur".

U okviru festivala, koji je trajao skoro šest nedelja u glavnom gradu Hesena, nastupili su umetnički ansambl iz Velike Britanije, Francuske, Čehoslovačke, Sjedinjenih Država, Italije i SR Nemačke. Prvi put je u program festival bio uvršćen i jedan džez-koncert sa Hamfrijem Litltonom (Humphrey Lyttelton) iz Londona, kao i veće šansonse sa praškom pevačicom Hanom (Hanna) Hegerovom. Pored Teatra komunale iz Bolonje, prvi put su na festivalu učestvovali i Slovački nacionalni teatar iz Bratislave, kao i baletska trupa Glena Tajtlija (Tetley) iz Njujorka.

BALET OPERE IZ BUKUREŠTA NA FESTIVALU U BORDOU

Publika je oduševljeno pozdravila Balet Opere iz Bukurešta, koji je u okviru XX umetničkog festivala nastupio na sceni Velikog pozorišta / Grand Theatre/ u Bordou / Bordeaux/.

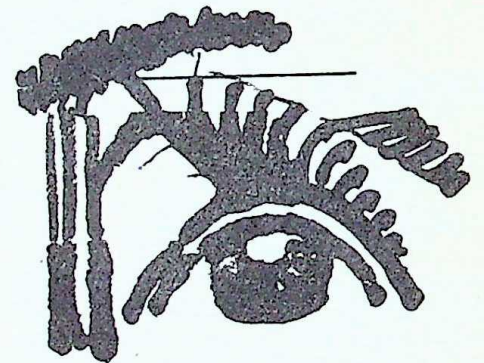
Solistkinja Magdalena Popa požnjela je dvostruki uspeh - u drugom činu "Žizele" / Giselle/ u koreografiji Vasile Markua / Vasile Marcu/ i u izvanrednoj interpretaciji "Labuda".

Interpretatori "Don Kihota", "Očarane lepotice" i "Ruža s Juga" - tri dela koja su privukla najveću pažnju publike - Iljana Iljesku i Marinu Stefanescu / Iljana Iliescu, Marinu Stefanescu/, Rodika Stimon i Serđu Stefanaski / Rodica Stimon, Sergiu Stefanaky/ i Kristina Hamel i Jon Tudjearu / Cristina Hamel, Ion Tudgearu/ pokazali su izvanredno majstorstvo i veliku osećajnost.

Baletski umetnici iz Bukurešta prikazali su prvi put u Francuskoj "Nokturno" / Scenes nocturnes/, balet inspirisan pesmama Federika Garšija Lorke / Federico Garcia Lorca/, na muziku Anatolavičerića / Anatole Vleru/ i u koreografiji Olega Danovskog / Danovskiy/. Publika je ovo nekonvencionalno delo pozdravila dugim aplauzom.

Na repertoaru rumunskog baleta nalazili su se još i "Rapsodija broj 2" Žorža Eneskua / Georges Enescu/ i "Prelud" F. Listaa / Liszt/.

/ AFP, Bordo/

OTVOREN MEDJUNARODNI KONKURS BALETA U MOSKVI

U Moskvi je svečano otvoren Prvi medjunarodni konkurs baleta, u kome učestvuju baletski umetnici iz 21 zemlje. Mladi umetnici iz Madjarske, Francuske, SSSR, Švajcarske, Francuske, Mongolije, Japana, Norveške i SAD prvi su nastupili na takmičenju.

Takmičenje se sastoji iz tri kruga. Oni koji budu dopušteni u drugi krug izvode jednu tačku klasičnog baleta i jednu savremenog. Uslav za to je da takmičar dobije najmanje 17 od 25 mogućih bodova. Pravo takmičenja u trećem krugu imaće najviše 16 izvodjača sa najvećim brojem bodova.

Na čelu žirija, koji ima 21 člana, nalazi se Galina Ulanova.

Počasni gost konkursa je francuski baletski umetnik i koreograf Serž (Serge) Lifar. Posle prvih nastupa, Lifar je izjavio da je konkurs zanimljiv i poučan i da omogućava otkrivanje novih talenata.

(TASS, Moskva)

Jer ako su mnogi umetnici, muzičari, skladari i pesnici osetili da ih se tiče vijetnamski rat, to je stoga što danas ova mala zemlja predstavlja simbol borbe za slobodu čoveka. Nije u pitanju samo sloboda jednog naroda koji se naziva vijetnamskim, već sloboda celog čovečanstva.

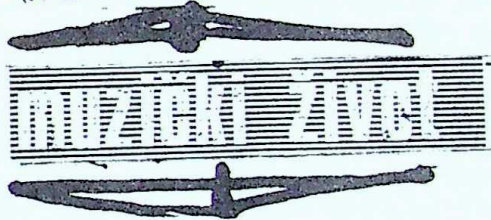
U "Herojskom Južni Vijetnamu" ja evociram na koncizan način razvoj događaja u Vijetnamu, počev od 1945. godine, tj. počev od prvog rata protiv francuskih kolonijalista.

Želeo sam da iz pevanog i govornog teksta izvučem maksimum izražajnosti ljudskog glasa, tako da on postane tumač drame, kako bi intenzitet pesničke evokacije bio razumljiviji i kako bi publika mogla da pronikne duboki smisao dela do njegove srži.

Za mene zvukovna materija ili istraživanja u oblasti zvuka nikada nisu sama sebi cilj nego sredstvo - ova istraživanja su značajna sama u funkciji neke duboke ideje.

Biti autentičan savremeni umetnik - to znači nalaziti nova sredstva izraza i komunikacije u službi čoveka, jer ova nova materija ima vrednost samoukoliko može da opravdava svoje postojanje u odnosu na čoveka u društvu, ukoliko može pomoći ljudskom biću da sobom vlada. U tom smislu umetnik stvaralac i narod treba da stupaju i da zajedno rade u istom smislu.

(Prema LES LETRES FRANCAISES)

NOVA ŠTOKHAUZENOVA DELA

U Parizu je održana nedelja Štokhauzenovih dela (Stockhausen), bogata, intenzivna, ispunjena igrom, metamorfozama, zebnjama i sjajem.

Štokhauzen nas osvaja i dira pri rodom svoje muzike, koja je poput metala koji se topi, poput uzburkanog mora ili osvećenog i proleća. Uvek imamo utisak da prisustvujemo rođenju, neposrednom stvaranju. To je muzika do kraja ispunjena mladosti. Većina dela izvedenih u Parizu, izuzev nekih koja su već klasična, kao "Pesme mladih", nedavno su nastala i predstavljaju svetske ili francuske premijere.

Druga stvar koja me je impresionirala tokom ove "nedelje", to je polet Štokhauzenova čoveka, njegova komunikativnost, bratstvo sa umetnicima (Dijegom Masonom - Dijego Masson - i muzičarima), sa publikom... Neka dela, kao veoma uzbudljiv "Zbogom" iz 1966. - u spomen njegovog mladog prijatelja orguljaša Wolfganga Sebastijana Majera (Wolfgang Sebastian Meyer) podseća na veoma intimnu kameranu muziku, izvodjenu u Nemačkoj ili Rusiji.

Karlhajnc (Karlheinz) traži kontakta sa muzikom i uspostavlja ga. Čak i u delu kao što je "Plus-minus"... Izvodjenje izgleda nekako predugo, scenska igra oveštala, dosadna - ali je provokacija izazvala neobične komentare auditorijuma. Postavlja se pitanje da li je Štokhauzen zreo za muzički teatar, koji će imati prioritet na Holandskom festivalu, koji počinje 22. juna. Čini se da on u ovom području ne poseduje humor i dramski smisao jednog Kagela. Ipak, u smehu, ogorčenosti i emociji uopšte, publika učestvuje i auditorijum je aktivan.

Tako teška, Štokhauzenova muzika je uvek neobično živa i nije namenjena tehničarima, poznavacima, određenoj eliti. U ovom delu nema ničeg cerebralnog, već baroknog, romantičnog, ima čak i happyendinga (happening). Štokhauzen daje veliku slobodu izvodjačima i ostavlja vrata otvorena budućim inspiracijama svakog od njih.

Čini mi se da medju njegovim novim delima dominiraju dva. To su "Stop" i "Mikrofonija II".

U "Stopu", orkestar je podeljen u šest grupa kojima se nude serije zvukova i šumova. Zahtev autora je da "ih muzičari u sebi doživljavaju". Intenzitet tonova produženog trajanja, snažno i ovladavajući udarenih tonova, neobični odnosi izmedju kompleksa zvukova i šumova zahtevaju "organski proces"... Izvestan paroksizam u kompleksima zvuci-šumovi, podseća na Vareseza (Varese) i potmulo škripanje - jer je to delo potmulo i ima bizarnu logiku ponoćnih snova.

"Mikrofonija II" za dvanaest horista i "karlike za modulaciju" sačinjena je od elektronskih zvukova istrgnutih iz jednih Hamon (Hammon) orgulja, mešavine glasova i elektroničke... To su granice jednog neobičnog sveta gde su vazduhom ispunjenom prostora umnožavaju svetleće daljine.

Štimung za kojim Štokhauzen traga - kao jogi, kao mudrac - ovde je ostvaren.

Martin KADJE
(Martine Cadteu)

("LES LETRES FRANCAISES", Pariz)

PJER BULEZ-NASLEDNIK BERNŠTAJNA NA ČELU NJUJORSKE FILHARMONIJE

Francuski dirigent i kompozitor Pjer Bulez /Pierre Boulez/ naznačen je za muzičkog direktora Njujorske filharmonije za trogodišnji period, počev od sezone 1971-1972. On će zameniti Leonarda Bernštajna /Bernstein/, koji je vodio ovaj čuveni orkestar još od 1958. godine i, stekavši titulu "počasnog dirigenta", namerava da povremeno, kao gost, diriguje ovim orkestrom, sa kojim ostaje doživotno povezan.

Vijetnamski učenik Olivijea Mestijana

"HEROJSKI JUŽNI VIJETNAM" "OD DAO NGUEN TIENA

Na muzičkom festivalu u Roajanu bila je prvi put izvedena kompozicija "Herojski Južni Vijetnam" od Dao Nguen Tiena. Rođen u Hanoju 1940. godine on je 1953. godine došao u Francusku gde je postao student u klasi Olivijea Mestijana (Olivier Messiaen) na Pariskom konzervatorijumu. To je prvi vijetnamski kompozitor kome je pripala jedna francuska nagrada za kompoziciju. Ona mu je dodeljena upravo za delo "Herojski Južni Vijetnam", u kome se evocira oslobodilačka borba vijetnamskog naroda. Partitura je napisana za recitatora, sopran, četiri klavira, Martenoove talase, jednu marimbu, pet perkusivnih instrumenata i govorni hor. I pored svoje kratkoće, to je izvanredno izražajno delo, jedan od najboljih primera sinteze instrumentalne i vokalne muzike. Istovremeno, ovo delo još jednom postavlja pitanje angažovanja savremenog umetnika.

"Moram da kažem - rekao je Dao - da moje delo nema propagandni karakter. Ja sam prosto želeo da izrazim patnju i herojsku borbu vijetnamskog naroda protiv agresora: ono nema ni antiamerički karakter. Vijetnamski narod se ne bori protiv naroda SAD, nego protiv onih Amerikanaca koji žele da nas porobe i istrebe. Moj učitelj Mestijan je ovo savršeno razumeo i ja sam srećan što me je on podržao u izradi moje partiture. Posvetio sam mu ovu moju kompoziciju želeći da mu na taj način na neki način zahvalim; to je izmedju nas uspostavilo ovu uzajamnu iskrenost - jer svaki umetnik mora da bude iskren, prema samome sebi i prema onome što stvara, to je apsolutna nužnost. Za Mestijana, biti iskren - to znači tretirati muzički izraz kao izraz kojim će se najviše približiti određenom idealu. Za Mestijana - to je duboka vera u Boga... što se mene tiče, moja vera je u službi čoveka i u službi naroda, ustvari svako umetničko delo, ukoliko se autor u njemu izražava, predstavlja angažovano delo....

Kada je Nono napisao "Zato što je šuma mlada i puna života" (prema rečima jednog angolskog geologa), eksperimentalnu fresku posvećenu Frontu nacionalnog oslobodjenja Vijetnama, on je težio više za tim da osudi civilizaciju novca i eskalacije, nego sam događaj, ma koliko on bio važan. Izdvajajući nešto doživljeno iz prostora i vremena, da bi se taj događaj približio većim preokupacijama čoveka, on je u stvari stvorio umetničko delo u smislu potpunog prevazilaženja i ponovnog stvaranja.

Dirigent i kompozitor Pjer Bulez /44/ upravljao je do danas mnogim vodećim svjetskim orkestrima na svojim turnejama po Evropi, SAD i Japanu. On je dirigovao orkestrom Pariskog konzervatorijuma i vodećim orkestrima u Berlinu, Beču i Londonu.

Do imenovanja Buleza došlo je posle tri godine nagadjanja o tome koji bi mogao da bude taj muzičar - dovoljno mlad, vitalan i privlačan za auditorijum - da nasledi dinamičnog Leonarda Bernšajna. U toku protekle sezone Bulez je dirigovao na niz koncerata simfonijskim orkestrima Los Angelesa, Bostona i Čikaga, Klivlendskim orkestrom i Njujorškom filharmonijom. On se, upravljajući ovim orkestrima, afirmisao kao najkompetentniji kandidat za muzičkog direktora Njujorške filharmonije.

Džardž Sel /George Szell/, dirigent Klivlenskog orkestra, biće "muzički savetnik", to jest privremeni muzički direktor Njujorške filharmonije u toku sledeće dve sezone.

Bulez, koji je sada glavni dirigent Simfonijskog orkestra BBC, smatra se za jednu od najznačajnijih muzičkih ličnosti u posleratnoj Evropi. On će zasad ostati na svom položaju u orkestru BBC-a i biće glavni gostujući dirigent Klivlenskog orkestra u toku tri sezone, počev od ove jeseni.

Kada je u martu i aprilu ove godine na 16 koncerata dirigovao Njujorškom filharmonijom, koja je izvodila remek dela muzike XX veka, kritičar "Njujork tajmsa" /New York Times/ pisao je, oduševljen priznanje dirigentu: "Logika muzike je to što njega privlači, i on je uzdržan u oslanjanju na melodijsku potku, što je nekad predstavljalo pristup muzici."

U stvari, Bulez, koji je takođe kompozitor, postao je dirigent zbog toga što je smatrao da malo koji dirigent može da na zadovoljavajući način izvede njegovih kompozicija. Bulez je studirao na Pariskom konzervatorijumu. Pored svoje koncertne delatnosti, snimio je do danas i veliki broj ploča.

/ REUTER, Njujork /

KONCERT NIKOLAJA GEDE PO SUGESTIJAMA PAPE PAVLA VI

Na koncertu koji je čuveni švedski tenor Nikolaj Geda (Nicolaï Gedda) održao u organizaciji Italijanske radiotelevizije, iznenada je došlo do izmene u programu, na zahtev jednog neobičajnog posetioca. Papa Pavle VI je zamolio slavnog tenora da, umesto planiranog Berliozovog dela, otpeva neke kompozicije posvećene miru. Nikolaj Geda je spremno izašao u susret papi i otpevao je dve retko izvođene kompozicije u kojima se peva o miru. Bile su to kantate "Princ mira" Johana

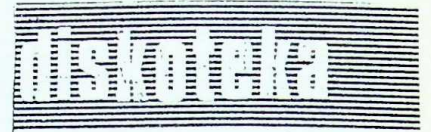
Sebastijana (Johana Sebastian Bach) i "Intera pax" švajcarskog kompozitora Franka ka Martina (Frank Martin).

Koncert je snimljen, tako da će moći da bude reprodukovan na radiju i televiziji.

MAJKL TIPET O MODERNOJ MUZICI

Britanski kompozitor Majkl Tipet (Michael Tippett) boravio je nedavno u Zagrebu i tom prilikom upoznao zagrebačke muzičke krugove sa svojim stvaralaštvom, ne ustežući se ni da govori o svojoj operi "Vrtni lavirint" koja će tek iduće godine doživeti prvo izvedbu u londonskom Covent gardemu (Covent Gardenu). Kompozitor je sam napisao i libreto, a u ovom slučaju inspirisao se Šeksprom (Shakespeare).

"Kao zrelo muzičar - rekao je Tipet - sada sam prvi put u vašoj zemlji. Gotovo pre četiri decenije imao sam prilike upoznatiti u Beogradu Josipa Slavenskog. Nažalost, moj kontakti sa jugoslovenskom muzikom bili su posle toga sasvim slabiji, no poznato mi je da se u Zagrebu održava veliki muzički biennale savremene muzike, o kome se d sada, posle njegove pete sezone, kod nas mnogo piše. Dobro je što se ulazu veliki napor za propagiranje i razvoj nove muzike, koja se dobrim delom sastoji u eksperimentisanju. Gotovo već pola veka - dodao je Tipet - pratim te eksperimente, koji su neophodno potrebni, no smatram, da će nova, šira publika prihvatiti samo one eksperimente koji su dotiču i osećanja, a ne samo intelekta. Međutim, mnogi kompozitori čitav svoj vek provode u eksperimentisanju, čak i svoje zrelo doba posvećuju tome, pa zato teško nalaze put do publike. A bez publike nema ni budućnosti muzičke umenosti. Treba stoga pronaći nove oblike za koncerte, koji moraju voditi računa o sociološkim promenama u koncertnoj publici. U Velikoj Britaniji i SAD može se naći više primera za takve nove oblike nego na evropskom kontinentu.

ANGLOSAKSONSKA ZABAVNA MUZIKA DOMINIRA U SVETU DISKOFILA

Prema pisanju njujorškog lista "Interplej" /Interplay/ mladi Evropljani su napravili oštar zaokret od klasične ka "popu, džezu ili bilo kojoj drugoj muzici koja se naziva 'la muzika'".

U članku francuskog novinara Morisa Denezjera / Maurice Denezjere / navode se podaci da u Zapadnoj Nemačkoj svega 24 procenta svih prodatih gramofonskih ploča spada u klasičnu muziku. U Francuskoj i Velikoj Britaniji taj procenat je još niži - svega 18 %.

Uticaj anglo-saksonske zabavne muzike je toliko da mnogi mladi u Francuskoj, Belgiji, Nemačkoj i Italiji "kupuju američke i britanske ploče iako ne razumeju ni reč onog jezika na kojem je pisao i Šekspir /Shakespeare/".

Pisac članka ističe da je industrija gramofonskih ploča dostigla gigantske razmere. Najveći proizvođač ploča su SAD, gde se godišnje izda 380 miliona ploča. Na drugom mestu je SSSR, sa 184 miliona a na trećem Japan, sa 101 milionom proizvedenih ploča u toku godine. Dalje slede Velika Britanija, Zapadna Nemačka i Francuska sa 94, 77 odnosno 48 miliona izdatih ploča.

/AFA Njujork/

NAGRADE KOMPOZITORIMA

Žiri Udruženja kompozitora Srbije nagradilo je tri i otkupio tri kompozicije na konkursu koji je raspisan povodom održavanja Mokranjčevih dana u Negotinu septembra ove godine.

Prva nagrada ovog puta nije pripala nijednoj od prijavljenih kompozicija. Druga nagrada od 3 hiljade dinara dodeljena je "Pesmi rastanka" kompozitora Lide Frajt, a dve treće od po 2 hiljade dinara kompozicijama "Da živa bude ljubav" Lovre Županovića i "Pesmi o poginuloj devojci" Alfreda Švarca.

Pored nagradjenih, otkupljene su sa po hiljadu dinara horske kompozicije "Tužbalica" i "Daj da malo popjevamo" Vladimira Bjerdovića i "Madrigal o slobodi" Lovre Županovića.

U žrtvu Udruženja nalazili su se: Mihovil Logar, Predrag Milošević, Dušan Radić, Vlastimir Peričić i Borivoje Stimić.

USPEH BEOGRADSKOG TRIJA

Beogradski trio-pijanista Andrija Preger, violinista Aca Pavlović i čelista Viktor Jakobčić postigli su zapažen uspeh na ovogodišnjem Bergenskom festivalu, na kome su učestvovali ansambli i umetnici iz mnogih zemalja Evrope i SAD.

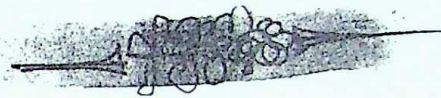
Jugoslavenski umetnici izveli su dela Hajdna, Betovena i Smetane, koja su, na insistiranje oduševljene publike, morali da ponove.

Bergenski, kao i Centralni norveški listovi u umetničkim kritikama, veoma su laskavo ocenili jugoslavenske umetnike.

ZAVRŠEN DŽEZ FESTIVAL U LJUBLJANI

Koncertom džez orkestra RTV Beograd sa dirigentom Vojislavom Simićem i solistima Natanom Dejvisom (Nathan Davis) iz Sjedinjenih Američkih Država i Mejnardom Fergusonom (Maynard Ferguson) iz Kanade, zatim internacionalnog sastava, "Dejv Pajkvolker Krigel set" (Dave Pike - volker Kriegel set), zagrebačkog džez kvinteta i orkestra "Adelhagen all stars" (Elelhagen all stars) u dvorani "Tivoli" u Ljubljani završen je 10. Jugoslavenski festival džeza "Ljubljana -69".

Kako u pogledu broja učesnika, koji zauzimaju mesto u kvintetnom vrhu savremene džez muzike u svetu, tako i u pogledu interesovanja i posete Ljubljanske publike, jubilarni festival je nadmašio sve dosadašnje festivale.

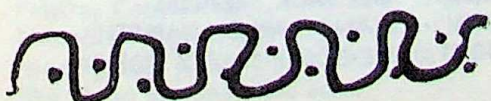
MAKEDONSKI MUZIČKI UMETNICI U ŠPANIJI

Kamerni orkestar Makedonske filharmonije počeo je u Barceloni 20-dnevnu turneju po Španiji. Ljubitelji ozbiljne muzike ovog španskog grada veoma srdačno, aplaudima i buketima cveća, pozdravili su makedonske muzičke umetnike, koji su izveli dela Mocarta, Šumana, makedonskih kompozitora Zografskog, Proševanovih. Dirigovao je Vančo Čavdarski, solista na klarinetu bio je Ratko Spasovski.

USPEH HORA I ORKESTRA JRTV

Orkestar, hor i dečiji hor Jugoslavenske Radio televizije, pod upravom dirigenta Borivoja Stimića, zabeležio je zapažen uspeh na gostovanju u francuskom gradu Tuluz.

Jugoslavenski umetnici su u prepunoj bazilici "Sen Semen" otvorili Međunarodni festival muzike i dramske umetnosti. Naš ansambl izveo je oratorijum od Penderevskog. Solisti su bili Zora Mojsilović, Žarko Cvejić, Lazar Ivkov i Danilo Srećković.

tična za crne pevače. Dženis je uskoro postala prva zvezda svetske pop muzike, a u celom svetu uskoro su se pojavile nove grupe belih muzičara koje su imale jednu zajedničku karakteristiku - setne bluz balade postale su njihov osobeni znak. Ansambli Blad /The Blood/ Svät. end Tirs /Sweat and Tears/, Stepenwolf /Steppenwolf/, Ten jirs after /Ten Years After/ zavlada su pop scenom SAD. Ove grupe su bile nosioci neobičnog paradoksa - beli muzičari pevali su tipično crnačku muziku. Ovim grupama možda bi se mogle pridružiti i ansambli sastavljeni od belih i crnih muzičara, kao što su Džimi Hendriks Ekspiriens /The Jimi Hendrix Experience/ i Badi Majls Ekspres /The Buddy Miles Express/. Svi oni pevali su crnačke bluz balade a bela publika ih je oduševljeno primala.

Vinter

Hendriks:

PREPOROD BLUZA

Prvi Internacionalni festival pop muzike u Montereju /Monterey/ 1967. značio je prekretnicu u dotadašnjoj pop muzici. Na tom festivalu prvi put je javno nastupila plavokosa, sada već slavna Dženis Džoplin /Janis Joplin/. Ono što je najviše uzbuđivalo u pevanju ove devojke bila je skoro užasavajuća strast i bol, tako karakteris-

Bluz je tipična američka muzika. Rodjen je u delti Misisipija /Mississippi/ kao muzika poniženih i uvredjenih Crnaca, puna bola i besa. Od dvadesetih godina ovog veka bluz su voleli i svirali veliki muzičari kalibra Luja Armstronga /Louis Armstrong/ i Biksa Biderbeka /Bix Beiderbecke/, ili veliki orkestri Beni Gudmana, Djuka Elingtona, Kaunta Bejzija ili Vudi Hermana /Benny Goodman, Count Basie, Duke Ellington, Woody Herman/. Četrdesetih godina u zaslepljujućim solo partijama saksofoniste Čarlija Parkera /Charlie Parker/, koga mnogi smatraju pretečom pop muzike, bluz je dobio novi prizvuk žestine. Rok-enrol pedesetih godina ne predstavlja ništa drugo do ubrzani, pomamniji ritam bluz. Rolingstonsi, Bītlsi, Bob Dilen, za koje se govori da su izazvali revolucionarne promene u dotadašnjoj pop muzici, takodje su samo transponovali u modernije forme tužnu muziku sa Misisipija.

Za trenutak bluz je zamenjen tzv. baroknim rokom, zatim kantri rokom, a na kraju je došla psihedelična muzika beznadja. Međutim, tada neuništivi bluz ponovo stupa na scenu. Armija orkestrara u koledžima upoznala je, svirala i na kraju zavoletala bluz, sada već elektrifikovan. On je potisnuo svaku drugu vrstu muzike. "Ja ne pevam bluz", kaže Dženis Džoplin, "ja ga osećam. Kada peate bluz, to je kao kada pevate pesmu ko-

ja mnogo znači za vas. Tada sve potiskujete u sebe i ostaje samo duboka osećajnost, patnja." Bluz pevaju svi - siromašni engleski mladići Erik Bardon i Jevrejin iz Čikaga Majk Blumfeld /Mike Bloomfield/, hipi heroj iz Sietla, tamnoputi Džimi Hendriks i nežna plavokosa Dženis Džoplin. Postoji niz belih pevača i ansambala prosto opčinjenih ovom muzikom napaćenih Crnaca.

Ironija je da se beli bluz pevači plaćaju daleko više od pravih izvornih muzičara crne puti. Za Dženis Džoplin, koja je postala svetska zvezda jedan crni muzičar je rekao: "Ona je dobar primitivan pevač bluz, ali ona sada već prodaje ono što više ne postoji". Mислеći time sigurno na tugu i očajanje koju može da oseti samo uvredjeni Crnac.

Crnoputi Bi Bi King /B. B. King/ za koga mnogi smatraju da je jedan od najvećih živih izvodjača bluz, priča: "Ja sam uvek pevao bluz. Živeo sam za njega... Dok su crni pevači tipa Arete Frenklin i Džejmisa Brauna, pevati u soul i bili slavni, ja sam lutao drumovima i pevao bluz, a 99% mojih slušalaca bili su crni.

Mnoge grupe i pevači koji su pevali samo za

sebe i o sebi iznenada su postali super-zvezde kojima se plaćaju milionske sume za nastupe. Mnogi su pokušali da objasne ovo iznenadno ponovno oduševljenje. Jedan crni muzičar kaže o tome: "Današnja deca su možda zavolela bluz zato što osećaju da bluz istinita osećajna muzika, možda bluz održava ono osećanje koje oni još ne umeju da iskažu.

Džim Filder /Jim Fielder/ sarkastično komentariše ovaj preporod bluz: "Kada se beli Amerikanci osećaju krivim zbog nečega, oni pokušaju da za to plate. Trenutno oni kupuju crnački bluz."

Koliko će trajati ovaj "bum bluz" niko ne može tačno odrediti. Medjutim, sasvim je sigurno da će muzika koja dodje posle bluz, ma kakva bila, uvek biti pod ogromnim uticajem bluz. Svaki beli pevač je svestan da će najbolje naučiti da peva slušajući crne bluz pevače, koji pevaju za sebe, izražavajući svoj bol, svoju patnju, otkrivajući svoju dušu. Ustalom, uticaj bluz u popularnoj muzici nikada nije nestao. Svaka iskrena muzika je večna. A bluz je možda najiskrenija čovekova patnja izražena kroz pesmu.

/ NJUSVIK /

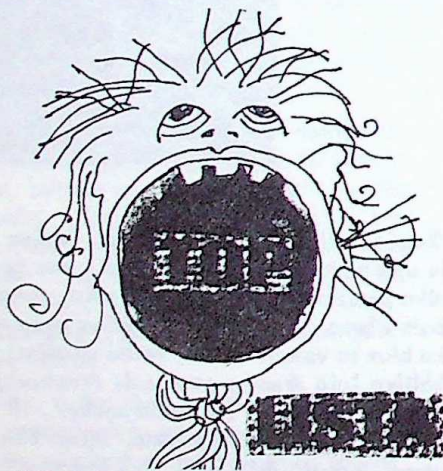
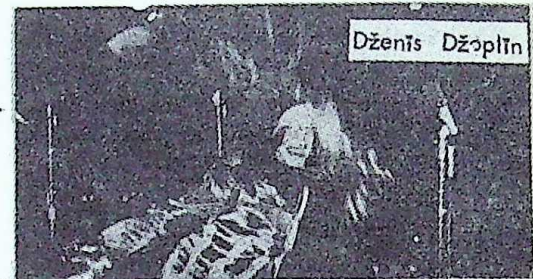
ANGLO-AMERIČKI SPOR MEDJU POP - MUZIČARIMA

Udruženje britanskih muzičara odlučilo je da se američkim muzičarima zabrani nastupanje na britanskoj televiziji. Prva žrtva ove odluke je popularni američki ansambl "Ohio Ekspres" /Ohio Express/ koji je bio uvršten u program BBC.

Zabrana je izrečena usled spora koji je izbio između udruženja američkih i britanskih muzičara.

Pošto su najpre Amerikanci neočekivano narušili sporazum o nastupanju britanskih pop-grupa na televiziji, zabrana britanskog udruženja predstavlja odgovor na ovo kršenje sporazuma.

/ AP, London /

LONDON

- 1(1) DIZZY * TOMMY ROE
- 2(15) BALLAD OF JOHN AND YOKO * BEATLES
- 3(9) OH HAPPY DAY * ADWIN HAWKINS SINGERS
- 4(2) GET BACK * BEATLES
- 5(3) MAN OF THE WORLD * FLEETWOOD MAC
- 6(11) TIME IS TIGHT * BOOKER & THE MG'S
- 7(4) MY WAY * FRANK SINATRA
- 8(7) BOXER * SIMON & GARFUNKEL
- 9(6) RAGAMUFFIN MAN * MANFRED MANN
- 10(9) LOVE ME TONIGHT * TOM JONES

NEW YORK

- 1(1) GET BACK * BEATLES
- 2(9) ROMEO AND JULIET * HENRY MANCINI

- 3(7) BAD MOON RIISING * CREEDENCE CLEARWATER REVIVAL
- 4(5) IN THE GHETTO * ELVIS PRESLEY
- 5(2) LOVE (CAN MAKE YOU HAPPY) * MERCY
- 6(3) OH HAPPY DAY * EDWIN HAWKINS SINGERS
- 7(4) GRAZIN' IN THE GRASS * FRIENDS OF DISTINCTION
- 8(8) THESE EYES * QUESS WHO
- 9(14) TOO BUSY THINKING ABOUT MY BABY * MARVIN GAYE
- 16(6) AQUARIUS (LET THE SUNSHINE IN FIFTH DIMENSION

BON

- 1(2) GET BACK * BEATLES
- 2(1) LOVE IS LOVE * BARY RYAN
- 3(4) DIZZY * TOMMY ROE
- 4(3) BOOM BANG - A-BANG * LULU
- 5(5) LAMPLIGHT * BEE GEES
- 6(7) GOODBYE * MARY HOPKIN
- 7(6) FIRST OF MAY * BEE GEES
- 8(10) SORRY SUZANNE * HOLLIES
- 9(12) DON JUAN * DAVE DEE, DOZY, BEAKY, MICK AND TICH
- 10(20) DAS MAEDCHEN KARINA * ROY BLACK

HONG KONG

- 1(2) MY SENTIMENTAL FRIEND * HERMAN'S HERMITS
- 2(1) GET BACK BEATLES
- 3(7) TWO TREE FOUR * MIKE WADE
- 4(9) MEMORIES * ELVIS PRESLEY
- 5(8) THE SKYE BOAT SONG * PETER NELSON

- 6(4) GOODBYE * MARY HOPKIN
- 7(5) FIRST OF MAY * BEE GEES
- 8(3) YOU SHOWED ME
- 9(-) SOMEDAY MAN * MONKEES
- 10(6) TRACES * CLASSICS IV

AMSTERDAM

- 1(5) OH HAPPY DAY * EDWIN HAWKINS SINGERS
- 2(1) ISRAELITES * DESMOND DEKKER & ACES
- 3(3) THE BOXER * SIMON & GARFUNKEL
- 4(7) BIG BAMBOO * MERRYMEN
- 5(2) GET BACK * BEATLES
- 6(4) SUZANNE * HERMAN VAN VEEN
- 7(6) LET HE SUNSHINE IN * MARVA HOGE & THE MOODY SEC
- 8(8) HARLEM SHUFFLE * BOB AND EARL
- 9(17) JET' AIME ... MOI NON PLUS * JANE BIRKIN & SERGE

STOKHOLM

- 1(1) PEOPLE SHOULD LIVE FOR ONE ANOTHER * TRIO & BUMBA
- 2(3) PACK THEM TOGETHER * LARS EKBORG
- 3(2) ISRAELITES * DESMOND DAKKER
- 4(9) AQUARIUS (LET THE SUN SHINE IN * FIFTH DIMENSION
- 5(4) I-FEEL-LIKE-I'M - FIXING- TO DIE RAG * DOUNTRY JOE & THE FISH
- 6(10) THE BOXER = SIMON & GARFUNKEL
- 7(7) PIPPI LONGSTOCKING
- 8(5) GET BACK * BEATLES
- 9(6) NANA * ARNE LAMBERTH
- 10(8) GOODBYE * MARY HOPKIN

HIJERARHIJA HOLIVUDA

Holivudske zvezde razlikuju se od ostalih po nizu statusnih simbola predviđenih u odgovarajućim ugovorima kao i po ustaljenim pravilima postupanja koja se na njih odnose za vreme rada u studiju.

Najznačajniji je novac. Filmska zvezda dostojna ovog imena može da računa na najmanje 250.000 dolara, s tim što se broj radnih dana n unapred ugovara. Ako se snimanje filma produži preko predviđenog vremena, zvezdi se plaćaju sve veći iznosi za svaki novi, dopunski radni dan.

Postoje i druge prednosti po kojima se zvezde razlikuju od karakternih glumaca, epizodnih glumaca i svih ostalih učesnika filma.

Zvezda raspolaže u samom studiju manjim apartmanom, obično sastavljenim od kuhinje, dnevne sobe, spavaće sobe i garderobe. Pored toga, tu je i pokretna garderoba na točkovima, naravno sa klimaa-uredjajima, koja se koristi za vreme samog snimanja.

Zvezda ima svoje sopstvene stručnjake za garderobu i šminkanje. Manje ugledni izvodjači masovno se presvlače i pripremaju za snimanje a njihovo šminkanje često se obavlja negde u uglu scene, u prisustvu svih ostalih.

Povremeno se i karakternim glumcima do deluju male pokretne garderobe - prostori veoma ograničenih dimenzija sa izabranim nameštajem i sumornog izgleda. Slučajnim glumcima i statistima daju se klupe oko kojih se okupljaju između scene da bi ispričali poslednje tračeve, igrali karte i popunjavali tikete.

Značajan rekvizit je limuzina studija koja se zvezdi stavlja na raspolaganje zajedno sa šoferom za vožnju od kuće do mesta snimanja i natrag. Zvezda se isto tako služi ovim kolima na relaciji između mesta snimanja i garderobe u krugu studija.

Još jedna privilegija rezervisana za zvezde je pravo da im odgovorna lica studije obezbeduju obroke u garderobi ili privatnim prostorijama. Ukoliko to nije slučaj, zvezda može da rezerviše sto u ultra-privatnoj sali restorana, koja je obično rezervisana za rukovodioce studija.

Najznačajnija od prerogativa zvezde odnosi se, međutim, na uslove i način rada.

Često se od epizodnih i karakternih glumaca traži da budu prisutni svakog dana, bez obzira da li je planom snimanja predviđen njihov nastup pred kamerama ili nije. Opravdanje za njihovo prisustvo glasi: "Bolje da ste tu, za svaki slučaj." Nije redak slučaj da tako provode čitave dane, jednostavno u čekanju.

Nasuprot tome, zvezda se nikad ne poziva na rad dok reditelj nedvosmisleno ne stavi do znanja da će zaista učestvovati u snimanju u to i to, tačno određeno vreme.

Stoga nijedan neobičajeno da se zvezdi saopšti da n treba da bude spremna za snimanje u, recimo, 11,30 časova pre podne dok su svi ostali glumci dužni da čekaju već od 8 ujutru, stojeći pod vrućim reflektorima za vreme pripremanja kamera i zvučnih uredjaja. Zvezda polazi od toga da je ona (ili on) potrebna svima njima nego oni njoj.

Tragedija je u tome što su zvezde u pravu. Reditelji, producenti pa i direktori studija su u očima publike anonimna lica bez značaja. A bioskopske dvorane pune se zahvaljujući zvezdama.

(UPI, Holivud)

Predsednik žirija je Jozef fon Šternberg / Josef von Sternberg/, čijem je filmskom i pusu posvećena posebna manifestacija u okviru festivala. U sastavu sedmočlanog žirija nalaze se takodje sovjetska glumica Anastasija Vertinskaja i španski filmski kritičar Ernesto Halfter.

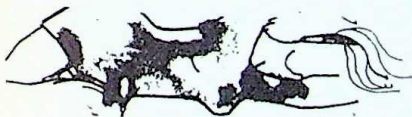
Izvan konkurencije na festivalu u San Sebastijanu biće prikazani američki film "Lav zlatni" i sovjetski film "Braća Karamazovi".

/ AP, San Sebastijan /

16-milimetarsku traku, kao i međunarodni filmski sajam za stručnjake "Nedelja mladog filma" je ove godine spovećana Jugoslaviji.

U retrospektivnom delu festivala biće prikazani, u saradnji sa Francuskom kinotekom, najznačajnija dela Abela Gansa (Abel Gance), koji će lično učestvovati na Berlinalu. U okviru ove retrospektive biće takodje prikazani američki muzikl tri desetih godina.

(INTER MATIONES, Bad Godesberg)

FESTIVALI

FILMSKI FESTIVAL U SAN SEBASTIJANU

Sedamnaesti međunarodni filmski festival u baskijskom letovalištu San Sebastijanu otvara se 16. juna. Dosad je prijavljeno 15 filmova iz 11 zemalja koji se takmiče za "Zlatnu školjku", a uprava festivala veruje da bi se još i u poslednjem trenutku mogli prijaviti još neki filmovi. Na ovom festivalu biće, prema dosadašnjim prijavama, zastupljene, u takmičarskom delu festivala kinematografije SAD, Sovjetskog Saveza, Francuske, Velike Britanije, Italije, Španije, Poljske, Čehoslovačke, Madjarske, Zapadne Nemačke i Jugoslavije. Jugoslovensku kinematografiju predstavljaće film Kreše Golika "Imam dva tate i dve mame"

BERLINALE - 1969

Međunarodni filmski festival u zapadnom Berlinu ove godine je u znaku mladog filma. Ovaj filmski susret, XIX po redu, održaće se od 25. juna do 6. jula. Projekcije filmova održaće se u raznim delovima grada, predviđene su i diskusije u kojima će učestvovati autori filmova, kritičari i publika.

Program festivala a deli se na takmičenje sa nagradama za najbolje igrane i kratke filmove, informativnu sekciju sa dugometražnim filmovima, koji i će biti prikazani izvan konkurencije, slobodni filmski forum sa savremenim filmovima snimljenim na 35-milimetarsku traku i prvi put takodje na

ŽIRI MOSKOVSKOG FILMSKOG FESTIVALA

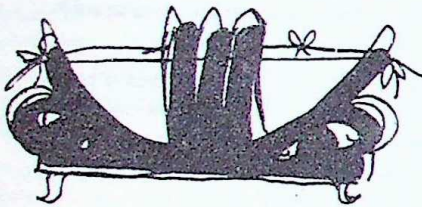
Saopšten je sastav žirija šestog međunarodnog filmskog festivala u Moskvi koji počinje 7. jula. O pobednicima u konkurenciji dugometražnih igranih filmova odlučivaće reditelj Ježi Kavalerovič (Poljska), Iv Stjamp (Francuska), Dev Anand (Indija), glumac Alberto Sordi (Italija), Ervin Gešonek (Nemačka DR), poznati sineasti Brazila, Madjarske, UAR, Rumunije i Sovjetskog Saveza.

Na čelu žirija za filmove koji će se takmičiti u konkurenciji kratkometražnih filmova nalaziće se veteran sovjetske kinematografije Roman Karmen. Članovi žirija su predstavnici kinematografija Engleske, Italije, Kube i Čilea.

Moskovski filmski festival trajeće dve nedelje - do 22. jula. On se održava pod devizom "Za humanizam filmske umetnosti, za mir i prijateljstvo medju narodima!".

Svoje učešće u festivalu prijavilo je preko 30 zemalja Evrope, Azije, Afrike i Amerike. Pored uobičajenih glavnih nagrada biće ododeljene i specijalne nagrade društvenih i državnih organizacija - Saveza pisaca, Komiteta sovjetskih žena, Saveza kompozitora i likovnih umetnika. Posebne nagrade će dodeliti umetnički časopis, kao i Komitet za zaštitu mira i Ministarstvo prosvete Sovjetskog Saveza.

(TASS, Moskva)

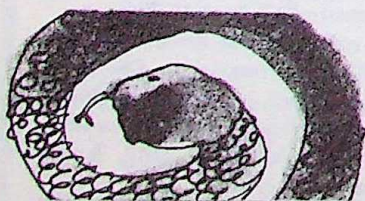
NOVA FILMSKA NAGRADA GRADA VENECIJE

Novi direktor filmskog festivala u Veneciji, kritičar Ernesto Guido Laura (Ernesto Guido Laura), koji je odlučio da se od ove godine na festivalu ne dodeljuju nagrade, izjavio je da se od ove godine ustanovljuje nova nagrada grada Venecije, koja će biti dodeljivana svake godine vodećoj filmskoj ličnosti u svetu.

Laura je izjavio da će se ovogodišnja Nagrada grada Venecije, koju je on nazvao "Nobelovom nagradom za film", dodeliti Čarliju Čaplinu (Charlie Chaplin), poslednje festivalske večeri.

Ernesto Guido Laura je došao na položaj predsednika filmskog festivala posle ostavke dugogodišnjeg direktora Luidjija Kjarinija, (Luidi Charini). Odmah po stupanju na položaj Laura je rešio da ukine sve nagrade. "Samo učešće na festivalu predstavlja nagradu za svaki film", rekao je on.

(UPI, Venecija)

panorama

OSVRT NA "NEDELJU FILMSKE KRITIKE" U KANU

U vreme održavanja ovogodišnjeg filmskog festivala u Kanu, održana je i "Nedelja filmske kritike", tradicionalna manifestacija, na kojoj se prikazuju dela koja nisu uvrštena u zvanični program festivala i dela koja su autori, odnosno producenti, izostavili iz konkurencije. Najzad, tu se nalaze dela mladih filmskih stvaralaca koji će kasnije postati slavna imena svetske kinematografije. Bio kako bilo, u okviru "Nedelje kritike" u Kanu često se prikazuju filmovi daleko kvalitetniji od onih prikazanih na "velikom" festivalu.

Ovogodišnja "Nedelja kritike" pokazala je da mladi režiseri, bilo da počinju od dokumentaraca ili igranog filma, sve više koriste jezik revolta, polemike, cinizma i poezije. Taj jezik je pretežno realistički.

Većina dela mladih stvaralaca odlikuje se pokušajima analize društvenih, političkih i psiholoških fenomena naše epohe. U tom domenu, izuzemo mesto pripada "neposrednom filmu", što potvrđuje primer filma Žana Estaša (Jean Eustache) "Devojka iz Pesaka". To istovremeno potvrđuje slučaj filma "Venčanje moje devojke" (My Girlfriends Wedding), u kome kamera američkog sineaste Džima Mek Brajda (Jim Mc Bride), od 16 mm u boji i u okviru intimnog dnevnika, nastoji da do najsitnijih detalja pronikne u "tajnu" voljene žene.

Film argentinskog režisera "Fernanda Solanasa (Fernando Solanas) "Čas ognja" (La Hora de los honos), sinaeste koji je ranije bio otkriće filmske manifestacije "Pozitifi" (Positif) prikazuje ekonomsku, društvenu i političku situaciju Latinske Amerike. Taj film je pravljen dobrim delom po ugledu na filmski prosede jednog Džige Vertova (Dziga Vertov)...

"King Marej... (King Murray) Dejvida Hofmana (David Hofmann), pravljen u obliku "direktne" reportaže, i film "U godini svinje" Emila de Antonija (Emile de Antonio), koji će se uskoro prikazivati pod naslovom "Vijetnam, godina svinje" uključuju se u niz filmova koji na angažovan način govore o našem vremenu.

Za razliku ovih filmova - svedočanstava nemački film "Prizori iz lova po Donjoj Bavarskoj" režisera Petera Flajšmana (Peter Fleischmann) dokazao je da za angažovan ozbiljan i efikasan film nije nužno potre-

ban stil aktuelnosti i didaktizma, nego da je fikcija možda univerzalnija i slojevitija. U svakom slučaju ovaj film je najbolje ostvarenje prikazano ove godine na "Nedelji kritike". Inspirišući se pričom mlado g pisca Martina Špera (Martin Sperr), Flajšman je kao klinički lekar pokušao da otkrije uzroke jedne bolesti. Bolest se ovde zove fašizam. U ambijentu male seoske zajednice, u Bavarskoj, režiser nam opisuje sa dosta surovog, isuviše surovog realizma zma fenomen fašizma u njegovim korenima i njegovim elementarnim manifestacijama.

Film "Dama iz Konstatinopolja" režiserke Judite Elek (Judith Elek), autor filma "Gde se završava život" koji je prošle godine u Kanu privukao veliku pažnju, nalazi se na pola puta izmedju stvarnosti i fikcije i predstavlja sliku jedne usamljenosti i mučnine.

"Šarl, mrtav ili živ", švajcarskog režisera Alena Tanera (Alain Tanner) je zanimljiva i humoristička basna čiji je junak je-ć dan već zreli, ali ponekad gnevni industrijalac koji se buni protiv švajcarskog potrošačkog društva.

Prvo delo poznatog kritičara Roberta Benajuna (Robert Benayoun) "Pariz ne postoji" ima neke svoje posebne draži i nadrealističku notu kojoj autor ostaje veran u slikanju avventura mladog slikara Rišara Ledika.

(LES LETTRES FRANCAISES)

DANAS ROMEO - SUTRA KAZANOVA

Leonard Vajting (Leonard Whiting), 19-godišnji britanski neprofesionalni glumac, koji je prenoćio stekao slavu svojom ulogom Romea u Zefirelijevoj (Zeffirelli) filmskoj verziji "Romea i Julije", ima veoma ambiciozne planove. Italijanski reditelj - veteran Luidji Komenčini (Luigi Comencini) angažovao ga je za tumača naslove uloge u svom filmu o mladosti Kazanove. "Moram priznati - kaže Vajting - da mi je uloga Kazanove bliža nego uloga Romea. Ne da sebe smatram Kazanovom - ali to je lik koji je bliži našem vremenu. Ne verujem da bih se mogao ubiti zbog devojke". Vajting takodje sasvim iskreno izražava uverenje da i jednu i drugu ulogu duguje prvenstveno svojoj lepoj spoljašnosti, iako smatra da lepota nije bitna za glumca. I pored toga, on ima ambiciozne planove. Posle "Kazanove" snimiće jedan film u Izraelu, a zatim će se pripremiti za ulogu Hamleta na jednoj londonskoj sceni.

(AP, Rim)

"SIGNALI" - POLJSKO-ISTOČNONEMAČKA KOPRODUKCIJA

U filmskim ateljeima u Lodžu počela su probna snimanja za igrani film u koprodukciji berlinske DEFA i WFF iz Lodža. Ovaj film biće snimljen na taact od 70 mm. Reditelj filma je dr Godfrid Koltc (Gottfried Kolditz) i ima naslov "Signal". Scenarfo je napisan na osnovu romana "Lovci asteroida" i spada u oblast neučne fantastike.

Pored istočnonemačkih glumaca, u filmu

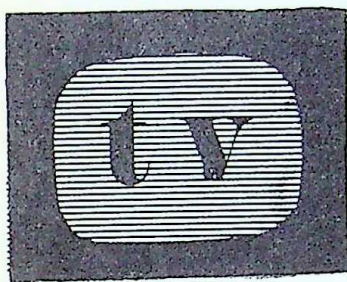
se pojavljuje jugoslovenski glumac Gojko Mitić kao i poljski glumci Irena Karel i Piotr Pavlovski. Eksterijeri će biti snimljeni na Baltiku a enterijeri u ateljeima u Lodju.

(PAP, Varšava)

TRI HOLIVUDSKE ZVEZDE OSNOVALE FILMSKU KOMPANIJU

Tri velike filmske zvezde Holivuda (Hollywood), Barbra Strejsend, Sidni Poatje i Pol Njumen (Barbra Streisand, Sidney Poitier, Paul Newman) su osnovali svoju filmsku kompaniju koju su nazvali "Prva umetnička production company" (Free Artists Production Company, Ltd).

Kompanijom će upravljati sami glumci u proizvodnji i distribuciji filmova. Poatje, Njumen i Strejsendova su se obavezali da će svako od njih učestvovati u snimanju tri filma.

CENZURISANI PAZ OLINI

Cenzori Italijanske televizije (RAI) intervenisali su da bi sprečili prikazivanje jednog avangardnog programa "Oplakivanje Roberta Kenedija", sastavljenog od muzičkih i poetskih fragmenata, među kojima je bila i jedna buntovna pesma Pier -Paola Paozolinija (Pier - Paolo Papolini) pod naslovom "U čast borca Vojetkonga". Ovaj program čiji je reditelj Leandro Kastelani (Leandro Castellani), bio je ranije najavljen sa mnogo publiciteta kao originalna komemorativna emisija u spomen Roberta Kenedija. Pesnici, trubaduri i naričanje žena iz sela južne Italije isprepleću se u ovom programu sa filmskim snimcima iz poslednjih dana života senatora Kenedija i snimcima njegove sahrane. Kako se saznalo u krugovima RAI, kritičare je ozlojedila Paozolinijeva pesma "U čast borca Vijetkonga" u kojoj se iznose neki od najkrupnijih problema SAD - vijetnamski rat, rasni odnosi i "rat protiv siromaštva". Cenzori su ovu i još neke pesme ocenili kao "antiameričke".

Kako je izjavio predstavnik RAI, definitivna odluka o sudbini ovog programa biće doneta u roku od nedelju dana. Reditelj Kastelani je u međuvremenu saopštio da će povući svoj potpis, ako ovaj program bude prikazan u cenzurisanom vidu.

(AP, Rim)

TELEVIZIJSKI BALET "POTPORUČNIK KIŽE" NA TELEVIZIJU

U toku je snimanje baletskog TV - filma prema sviti Sergeja Prokofjeva komponovanoj 1934. godine za film "Potporučnik Kiže".

Svita je najpre bila izvedena kao koncertno delo, a zatim je poslužila kao muzička pratnja za film snimljen po motivima priče sovjetskog pisca Jurija Tinjanova. Moskovski Boljšoj teatar prikazao je 1963. godine balet u jednom činu "Potporučnik Kiže", koji sada snima Sovjetska televizija.

Kao i u Boljšom teatru, koreografi filmskog baleta su Olga Tarasova i Aleksandar Lapauri. Ovaj balet je 1963. godine postavljen specijalno za čuvenu balerinu Raisu Stručkovu, u Francuskoj, ovom baletu je dodeljena nagrada Akademije za igru.

Ovog puta glavna ženska partija je poverena Raisi Stručkovoju, a glavnu mušku partiju igra Vladimir Vasiljev.

(TASS, Moskva)

TELEVIZIJA U BOJU U JAPANU

Svi TV - dnevnici i emisije s tekućim vestima japanske televizijske kompanije NHK, uključujući sportske vesti i prognoze vremena, emituju se u boji, u ukupnom trajanju od tri časa i 13 minuta. Ukupno NHK emituje sada svakodnevno deset i po časova programa u boji. Prve emisije vesti u boji u Japanu pojavile su se 1966. godine, emitovanjem TV - dnevnika u 7 časova ujutru, koji je od samog početka privukao veoma visok procenat gledalaca.

(RADIO TV CORRIERE)

jugoslovenski film

"KAD ČUJEŠ ZVONA" - PREDSTAVNIK JUGOSLAVIJE NA MOSKOVSKOM FESTIVALU

Selekciona komisija Međunarodnog festivala u Moskvi izabrala je film Antuna Vrdoljaka "Kad čuješ zvona" (proizvodnja "Jadran-film" i FRZ Beograd) za predstavnik jugoslovenske kinematografije u ovogodšnjoj zvaničnoj konkurenciji. Pored ovog, u okviru Festivala koji traje od 7. do 23. jula, biće prikazano još nekoliko naših filmova. To su: "Republika u plamenu", "Operacija Beograd", "Imam dvije mame i dva tate" i "Višnja na Tašmajdanu". Verovatno da će Moskvljani videti i "Lelejsku goru". jer je domaćin

uputio i takodje specijalni poziv reditelju Zdravku Velimiroviću.

Na Festivalu, koji ove godine slavi svoj desetogodišnji jubilej, prisustvovalaće kao gost brojna delegacija jugoslovenskih filmskih radnika, koju predvodi Dušan Perković, direktor FRZ iz Beograda.

"ZEMLJA JERETIKA"

Filmski reditelj Fadil Hadžić potpisao je ugovor s Vladimírom Dedijerom da na osnovu njegove poslednje knjige "Izgubljena bitka J. V. Staljinca", zatim "Ratnog dnevnika", "Voljena zemlja" i "Sarajevo 1914" snimi dugometražni dokumentarni film "Zemlja jeretika", Producent je "Jadran-film" iz Zagreba.

U filmu će Dedijer voditi direktnu razgovore sa Žan - Pol Sartrom, generalom Francijem Meklinom kao i sa još nekoliko uglednih inostranih posaca i ličnosti Jugoslavije. Scenarij je već gotov i Hadžić se nada da će film biti završen do 29. novembra ove godine.

Dedijer je u svojoj knjizi "Voljena zemlja" obradio likove dvojice jeretika iz 19. veka s našeg tla - Husein -bega Gradaščevića i Vase Pelagića, pa će deo filma biti snimljen u Gradačcu i drugim mestima Posavine.

PRODUCENTI OBUSTAVILI REALIZACIJU NOVIH FILMOVA

"Jadran-film", "Bosna-film", Filmska radna zajednica u Beogradu, "Viba-film" i neki drugi producenti obustavili su snimanje novih filmova.

To je posledica nedavne odluke Koordinacionog odbora za uvoz filmova Saveznog Izvršnog veća o raspodeli deviza u ovoj godini. Odlučeno je, naime, da se te devize podele samo distributerima.

- Takav potez - uzvikuju filmski radnici - u suprotnosti je sa postojećim propisima. Jer, dosad se novac delio svim radnim organizacijama, registrovanim za uvoz i izvoz filmova, srazmerno njihovom eksportu.

Upravni odbor Saveza filmskih radnika, koji se sastao neposredno posle donošenja odluke, zaključio je da su kršenjem postojećih propisa elminisana zakonska prava proizvođača i organizatora proizvodnje. Time se, istovremeno, destabilišu producenti za jačanje izvoza i dalji proboj jugoslovenskog filma na svetsko tržište. Ovim aktom se, najzad, ukida i poslednja mogućnost ekonomske zaštite domaće filmske proizvodnje.

Položaj u kojem se sada nalaze filmski radnici okvalifikovan je kao bezizlazan. Jer, snimljeni filmovi, posle odluke Koordinacionog odbora mogu se prikazati jedino u Pulju.

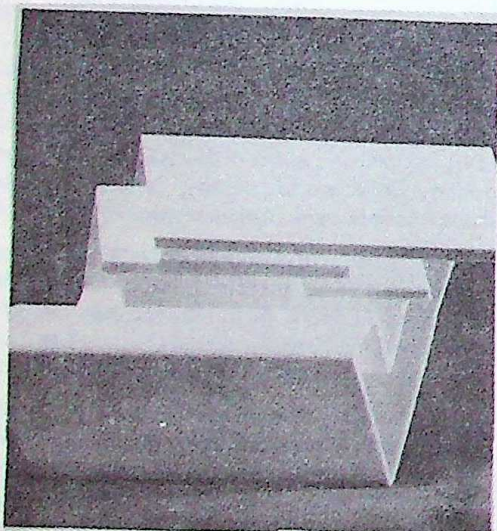
Zbog svega ovog, Upravni odbor je ovlastio Savez da preduzme odgovarajuće mere za zaštitu zakonitosti". Ni je isključeno ni podnošenje tužbe Ustavnom sudu Jugoslavije.

likovna umetnost

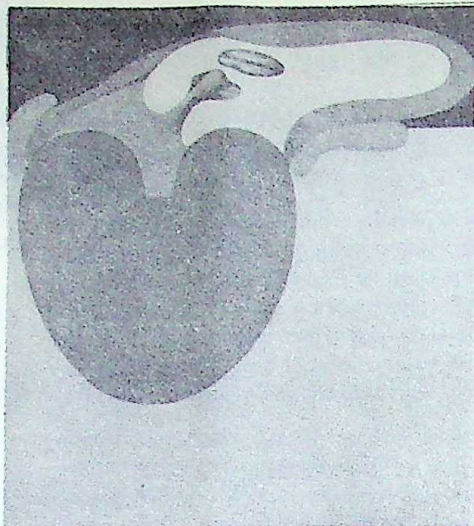
TRI LATINSKO-AMERIČKA UMETNIKA IZ LAŽU U NJUJORKU

Dva slikara i jedan vajar pokazuju na svojim individualnim izložbama nešto od one krajnje raznovrsnosti stilova koja postoji u Latinskoj Americi poslednjih nekoliko godina. Otkako je osnovan, septembra 1967. godine, centar za Međuameričke odnose u Park Aveniji postigao je veliki napredak u ostvarenju svog proklamovanog cilja - upoznavanja SAD s umetničkim dostignućima i kulturnim tradicijama Latinske Amerike, karibijskog područja i Kanade. Centar je, pored ostalog organizovao nekoliko odličnih i veoma ozbiljnih izložbi. Među ovima bile su "Umetnost Haitija i Jamajke" prošle godine i umetnost s ostrva San Blas početkom ove godine. U sezoni 1968-69. održane su i tri samostalne izložbe - skulpture Eduarda Ramíresa / Eduardo Ramírez / i slikarski radovi Romula Mačija / Romulo Maccio / i Fernanda Botera / Fernando Botero /.

EDUARDO RAMÍREZ: Vijuge (1968),
Beo pleksiglas

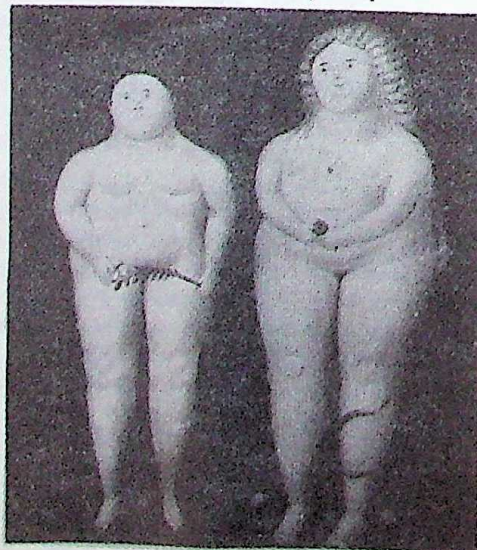
Jedina zajednička crta ove trojice umetnika je njihovo latinsko, a ne američko poreklo / sva trojica bila su zastupljena na izložbi Jelskog / Yale / univerziteta "Umetnost Latinske Amerike posle sticanja nezavisnosti", održanoj 1966. godine. Oni se inače međusobno potpuno razlikuju po svojim shvatanjima o tome šta umetnost treba da bude, i svaki od njih služi svojoj umetnosti potpunom privrženosti, kao da je to jedini put koji postoji. Oblaci kojima se služe u svojim radovima, obuhvataju čitav niz stilova koji po svom poreklu pokrivaui vremenski

ROMULO MAČIO: Doktor (1968), akrilna boja na platnu

raspon od šest vekova. Botero je našao izvor inspiracije u italijanskoj renesansi, dok se Ramíres i Mačio izražavaju isključivo idiomom dvadesetog veka. Eduard Ramírez počeo je kao slikar postepeno, prešao na reljefe i 1964. počeo se baviti isključivo skulpturom. Njegova dela potiču iz konstruktivističkih i kubističkih tradicija. On vrlo malo skreće od prvobitnih principa, ali ih produbljuje. Ramírez najviše voli da radi s akrilnom plastikom. Njegove bele skulpture su precizne, bezlične, ali ipak nisu nedostupne. One deluju na emocije, kao i na intelekt. Ramírez ponekad radi i u metalu. Jedan od njegovih najzapaženijih radova na izložbi bio je rad pod naslovom "Obešena konstrukcija broj 4", od zavarenog čelika. Ova skulptura, visoka 76 inča, bila je najveće delo na izložbi, i ona nedvosmisleno pokazuje da su velike dimenzije jedan od aduta Ramírezove skulpture. Ova skulptura od metala je hladna, neromantična i evocira poeziju dvadesetog veka, koja nema nikakve veze sa prirodom kakva je data, nego pre podseća na prirodu kakvom je čovek učini. Ona je u skladu sa Ramírezovim bezličnim formama, i sa savremenom senzibilitetnošću.

FERNANDO BOTERO: Adam i eva (1968),
ulje na platnu

Romulo Mačio je iz Buenos Airesa, i kao i mnogi argentinski umetnici stalno putuje između svoje domovine, Evrope / gde provodi najveći deo vremena / i Njujorka. Što je začudjujuće, njegova česta putovanja ne ometaju ga u velikoj produktivnosti. Nekadašnji član nove figuracije / nueva figuración / u Buenos Airesu, on i dalje prikazuje ljudsku glavu i telo kao svoju centralnu temu. Međutim, glava se izmenila i više liči na amblem, tako da je ovaj način slikanja bliži konceptima prostora "tvrdice" nego ekspresionističkim i nadrealističkim tendencijama njegovog ranijeg rada. Ova promena je najpre došla do izražaja na njegovoj izložbi u okviru Bienala u Veneciji 1968. godine i ona je, kako izgleda, dostigla nov nivo na ovoj izložbi, koju je Mačio nazvao "Fikcije". Radovi Fernanda Botera su potpuno iznad ovog konteksta i zbog toga mogu delovati šokantno. Botero je rođen u Medellinu u Kolumbiji i on radi u neobaroknom stilu, koji povezuje kolonijalno crkveno slikarstvo sa principima italijanske renesanse. Botero je jedini od ove trojice umetnika čiji koreni dopiru duboko u folklor njegove zemlje kao i u umetničku prošlost. Ali, što je paradoksalno, njegove porodične grupe, biskupi i mrtve prirode, naduvani kao baloni, imaju svi isti taktilni kvalitet i modernost Oldenburgovih vinskih tvorevina. Senzualnost i boja su važni elementi Boterovog slikarstva i on koristi oba ova elementa u predimenzioniranim volumenima, što delimično objašnjava njegove razvučene oblike. U stvari, sloboda koju on sebi dopušta i čuđi koje su veoma česte potpuno su diktirane njegovim slikarskim potrebama.

Kod njega ima elemenata Rubensa kao i elemenata "carinika" Rusoa / Rousseau /. U njegovim slikarskom radu očigledna je i njegova ljubav prema majstorima četrnaestog veka. U ovoj deceniji prihvaćenih međunarodnih stilova, Boterova tvrdoglava nezavisnost čini od njega stranca u svetu umetnosti. Pa ipak, njegova pouka je isto toliko važna u XX veku, kao što su pouke Ramírezova i Mačija.

/ ARTS MAGAZINE /

UMETNICI OKUPIRALI MUZEJ

Oko 60 holandskih umetnika okupiralo je tzv. "Sobu noćne straže" u Amsterdamu u Rijskom muzeju (Rijksmuseum) u znak protesta protiv politike holandske vlade u finansiranju umetnosti. U ovoj sali se nalazi čuvena Rembrantova slika "Noćna straža".

Umetnici su pozvali holandskog ministra kulture gospodju Margu Klompe (Marga Klompe) da dodje u Rijskomuzej i da sasluša njihove proteste. Ona je odbila ovaj poziv ali je pristala da sa umetnicima razgovara u svom ministarstvu u Hagu.

Uprava muzeja je zamolila umetnike da napuste ovu salu jer postoji bojazan da će povišena temperatura, nastala usled stalnog poravka ovalikog broja ljudi u sali, oštetiti dragocenu Rembrantovu sliku.

Gnevni umetnici usu odbili ovaj zahtev.

(UPI, Amsterdam)

PIKASO NEPOŽELJAN U JUŽNOJ KOREJI

Veliki španski slikar Pablo Pikaso (Pablo Picasso) proglašen je za nepoželjnog komunističkog slikara i svako hvaljenje njegovog rada ili korišćenje njegovog imena u komercijalne svrhe kažnjavaće se zatvorom. Ovo je, prema pisanju lista "Hankuk Ilbo" iz Seula, najnovija odluka južnokorejskog pravozastupništva.

U Južnoj Koreji je zakonom zabranjeno svako "zalaganje za komunističke ideje".

Medjutim, uprkos ove odluke južnokorejskog pravozastupništva, dozvoljeno je posedovanje Pikasovih slika, kao i njihovo izučavanje kao dela visoke umetničke vrednosti.

(AP, Seul)

NOVI DRHTAJ POLA DELVOA

-Povodom izložbe u Muzeju primenjenih umetnosti u Parizu -

Dogadja se često u životu nekog umetnika da upoznavanje dela nekog drugog stvarača u osnovi promeni njegov vlastiti stvaralački put. Takav je slučaj bio sa Polom Delvoom (Paul Delvaux) posle upoznavanja slikarstva Djordja de Kirika. (Giorgio de Chirico). Delvo je bio prešao trideset petu kada je upoznao delo tvorca "metafizičkog slikarstva". Umetnik je bio njime fasciniran i ono je uticalo na kasniji njegov rad.

Osamdeset slika izloženih u Muzeju primenjenih umetnosti u Parizu predstavlja dosta celovit rezime slikarskog dela Pola Delvoa, slavnog u svojoj domovini Belgiji, a nedovoljno poznatog u svetu.

Samoća, žena i smrt predstavljaju najčešće slikareve teme. On ove teme obradjuje u specifičnoj, misterioznoj atmosferi. Erotizam i ljubav, potreba i teškoća pri uspostavljanju veza medju ljudima, tegebe egzistencije, svi ovi momenti na određen način nalaze svoje mesto u slikarstvu Delvoa.

Kroz imaginarne i precizne arhitektonske oblike prolaze nage žene, daleke, zagonetne i privlačne, prolaze muškarci redovno u odeći, na prvi pogled ravnodušni i odsutni. Erotizam izvesnih prizora u ovom slikarstvu upravo protiče iz tog protivrečnog spoja strasti i ravnodušnosti, spoja na kojem je Delvo izgradio dobar deo svog imaginarnog sveta.

Ogromne gvozdene konstrukcije nekih monstruoznih gradjevina dižu se uvis dok pored njih, kao Odaliska, leži naga žena i govori o izgubljenosti lepote prvobitnosti, o lepoti diluvijalnoj, pre mnogo vekova nestaloj.

Delvoovo slikarstvo jednovremeno privlači i uznemiruje. Mada mu se, sa stručnog stanovišta mogu uputiti zamerke zbog davanja primata sižeju, ovo slikarstvo spada u red onih mističkih drhtaja koji potresaju ljudsku dušu do dna, jer iz tajanstvenih tama življenja izvlače na svetlost dana istine do kojih nam je stalo, ali koje najčešće ne uspevamo dokučiti.

Ezoterička poruka ovog slikarstva može danas nekome izgledati dosta demodirana. Uzmimo li se, medjutim, u obzir razne okolnosti u kojima je nastala ova likovna kosmogonija, dakle i njena poruka, onda će ocena svakako biti drukčija. Pol Delvo je besumnje jedan od velikih majstora slikarstva koje se formiralo u školi nadrealizma, od Maksa Ernsta (Max Ernst) do Rene Magrita (René Magritte) i naročito Djordja de Kirika.

(LES NOUVELLES LITTERAIRES, Pariz)

KOLEKCIONARI
I LOPovi

LEGALNA TRGOVINA UGROŽAVA UMETNIČKO NASLEDJE ITALIJE

Posle otkrića velike afere u Firenci oko ilegalnog izvoza italijanskih umetničkih remekdela postavlja se problem kako zaštititi umetničko nasledje Italije.

Ta je afera u stvari otkrila svu štetu koja je naneta umetničkom nasledju Poluostrva. Već mesecima slike u posedu Dučija di Bonjin-Sene, Ugolina da Sijene, Lorenca Monaka, Franćeska di Djordjo Martinija i Tijepa (Duccio di Bonin-Segna, Ugolino da Siena, Lorenzo Monaco, Franćesco di Giorgio Martini, Tieppo) iznošena su u inostranstvo uz saglasnost njihovih vlasnika.

Tri italijanska antikvara, jedan kritičar umetnosti, Nemac poreklom i dva inostrana kolekcionara - jedan Švajcarac i jedan Francuz - umršani su u tu trgovinu.

Afera je izazvala veliko uzbuđenje u svim umetničkim krugovima, naročito u Firenci, gde su dela bila sakupljena, restaurisana i odakle su otpremljena u ino-

stranstvo. Materijalna šteta je procenjena na preko tri stotine miliona lira.

Ali, šteta je sa umetničkog i istorijskog aspekta od neprocenjive vrednosti.

Ilegalno iznošenje ovih dela navelo je na pomisao da su i druge slike i skulpture nestale u sličnim okolnostima, jer je italijansko zakonodavstvo veoma strogo u tom pogledu. Prema zakonu od 1. juna 1939. godine za svako umetničko delo, da bi moglo biti prodato u inostranstvu, mora da se dobije dozvola za izvoz i plati taksa od 30 odsto prodajne cene. Štaviše, Direkcija za likovne umetnosti može da se usprotivi prodaji nekog dela, ako oceni da ono ne sme da se izuzme iz nacionalne umetničke riznice.

Da bi povratile otudjena umetnička dela, italijanske vlasti će morati da ispituju svaki slučaj ponaosob u saglasnosti sa konvencijama koje postoje izmedju Italije i drugih zemalja.

(ANSA, Rim)

TIJEP OLOVA PLATNA NA PRODAJU

Pet Tijepolovih /Tiepolo/ platna, koja pripadaju ambasadi UAR u Londonu biće izneta na aukciju u prodajnoj galeriji Kristi /Christi's/. Pradaja će se obaviti 27. juna.

To su poslednje Tijepolove slike koje mogu pročitati vlasnika jer sve ostale su freske koje imaju svoja stalna prebivališta.

Tijep lo koji je živeo od 1696. do 1770. godine smatran je za najprefinjenijeg italijanskog dekorativnog slikara 18. veka a njegova dela su upravo zbog svoje popularnosti veoma retka.

/AFP, ROJTER, London/

PIKASO:
Žena koja plače

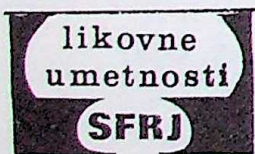
KRADJE SLIKA I OSIGURAVAJUĆA DRUŠTVA

Iz razloga koji ni amaterski detektivi ni samozvani psihijatri nisu uspjeli da otkriju, u Velikoj Britaniji je ove godine došlo

do pravog talasa takozvanih "estetskih kra-
dja". Naime, dosad je iz privatnih stano-
va i vila kolekcionara ukradeno slika i sku-
lpatura u vrednosti od oko 2.424 hiljade
funti sterlinga (72,720.000 dinara). Jed-
na od poslednjih žrtava bio je predsednik
Instituta savremene umetnosti Roland Pen-
roz (Penrose), prijatelj i biograf Pabla
Pikasa (Picasso) iz čijeg su stana kradljiv-
ci odneli 25 slika u vrednosti od oko 720.
hiljade funti sterlinga (21,6 miliona dina-
ra), medju kojima i Pikasovu sliku iz 1937.
godine "Žena koja plače" (Woman Whee-
ping).

Ovako poznata dela kradljivcima je očig-
ledno teško da prodaju u zemlji. Medju-
tim, osiguravajuće kompanije koje treba
da plate odštetu za ukradene slike obično
nude manje "nagrade" za obaveštenja
koja bi mogla da pomognu da im se udje
u trag - i pri tome se po pravilu prepos-
tavljaju da se neće stavlјati suviše pita-
nja. Policija nije nikada u stanju da doka-
že da je u datom slučaju bila po sredi kak-
va nagodba - ali više nikoga ne iznenadju-
ju anonimna saopštenja o tome da se slike
potraže (i nadju neočetečene) iza neke
garaže ili na kakvom drugom skrivenijem
mestu. Penroz je, sa svoje strane, saopš-
tio svojoj osiguravajućoj kompaniji da ne-
će pristati ni na kakvu sumnjivu naknadu,
iako su njegove slike bile osigurane na
svaga 180.000 funti sterlinga (5,4 miliona
dinara). "To je ista stvar kao i kada se radi
o kidnapovanju dece", naglasio je Penroz.
"Upuštanjem u nagodbu samo se podstiču
drugi kidnaperi".

("TIME", Njujork)

KUPKA U MUZEJU NA UŠČU

Posle radova Pikasa, Klea (Klee), Diftija
(Difu), Hartunga i drugih umetnika čija
ostvarenja u određenoj meri predstavljaju
sironim za apstraktno i "moderno" svet-
sko slikarstvo, beogradska publika ima pri-
litke da upozna dela još jednog likovnog stva-
raoca sličnog formata i li značaja - platna
i listove češkog slikara Františka Kupke.

U salonu beogradskog Muzeja savremene
umetnosti, izloženo je preko 100 Kupkinih
crteža, slika, akvarela, gvaševa i grafika,
nastalih u periodu od 1890 do 1937. Sva
ova dela pripadaju zbirci Narodne galerije
u Pragu, istaknutoj čehoslovačkoj kultur-
noj ustanovi sa kojom je beogradski muzej
uspostavio direktnu saradnju.

Slikarstvo Františka Kupke (1871-1957)
odlikuje, inače, istraživački duh, neobičan
kolorit. Izuzetno radoznao, on je svoj
ateljé, u Parizu i drugim mestima u kojima
je slikao, shvatao kao - laboratoriju.

BIJENALE MLADIH U RIJECI

Na Petom jugoslovenskom bijenalu mladih
koji se 1. jula otvara u modernoj galeriji
u Rijeci, biće izloženo 79 slika i 21 sku-
lpatura od mladih umetnika iz cele zemlje.
Te radove, kako je saopšteno, stručni žiri
je odabrao izmedju više od 200 radova 91
autora.

Bijenale mladih koje Moderna galerija, uz
pomoć fonda Moša Pijade iz Beograda i Re-
publičkog fonda za unapredjenje kulturnih
delatnosti Hrvatske, smenjuje se svake dru-
ge godine sa međunarodnom izložbom ori-
ginalnog crteža. U toku ove sezone Bije-
nale će omogućiti mnogim domaćim i stra-
nim turistima da se upoznaju sa postignu-
ćima mladih jugoslovenskih umetnika. Me-
dju kojima se, pored ostalih afirmisanih im-
mena, nalaze i Veličković, Šutelj, Zaimo-
vić i drugi.

BEOGRADSKI SLIKARI U ZAGREBU

U zagrebačkom Umetničkom paviljonu je
otvorena izložba radova trojice mladih be-
ogradskih akademskih slikara - Simona Bu-
rgara, Djordja Korača i Darka Rankovića.

Beogradski umetnici prvi put se predstavljaju
zagrebačkoj publici sa ukupno stotinu
svojih najuspešnijih likovnih ostvarenja -
ulja, crteža i akvarela.

Izložba će biti otvorena do 27. juna ove
godine.

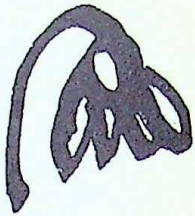
U SKOPLJU OTVORENA IZLOŽBA MARTINOSKOG

U salonu Muzeja savremene umetnosti u
Skoplju otvorena je izložba najnovijih
radova istaknutog makedonskog likovnog
umetnika Nikole Martinoskog. Sa 30 sli-
ka u ulju, radjenih u poslednje dve godi-
ne, Martinoski se predstavlja skopskoj liko-
vnoj publici u novoj ekspresionističkoj ob-
radi motiva, što označava novu orijenta-
ciju bogatog umetničkog i likovnog stvarala-
štva doajena makedonskog slikarstva.

U umetničkoj galeriji u Skoplju otvara se
17. juna i druga samostalna izložba Mar-
tinoskog na kojoj će poznati umetnik izlo-
žiti preko 100 najnovijih crteža.

TRI SLIKARA IZ PRIŠTINE U ITALIJI

Djeloš Djokaj, Redžep Feri i Mateja
Rodić, slikari koji žive i rade u Prištini,
a koji su likovnu umetnost studirali na
Akademiji u Beogradu predteli su izložbu
u umetničkoj galeriji u Vtčenci. Izložba
je izazvala živo interesovanje i publike
i kritike. Prvi napis o delima ove trojice
prištinskih umetnika veoma su pohvalni.

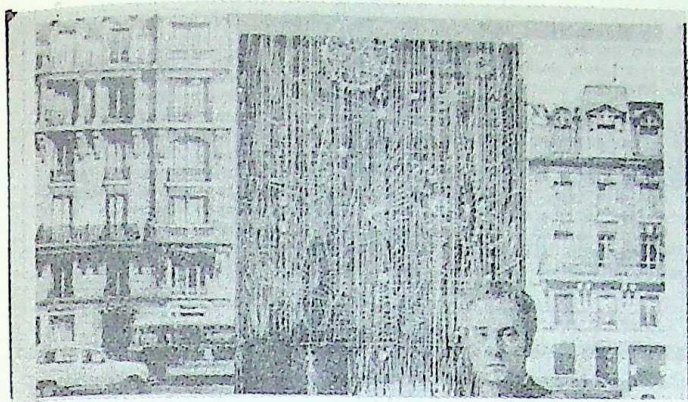
ARHITEKTURA URBANIZAM

NEOBIČAN POKUŠAJ PRIMENE SLIKARSTVA U ARHITEKTURI

Daleko je ono slavno doba kada su slikari
bili istovremeno i talentovani vajari i arhi-
tekti. Ipak, možda je dovoljan prikladan
izbor, pa da umetnik pokaže isto toliko
talenta i u jednoj oblasti u kojoj hema
rutine. Arhitekti kojima je bila poverena
izgradnja zdanja radio-stanice "Luksemburg"
u Parizu došli su na zanimljivu ideju da
predlože trojici slikara da izrade makete
fasade buduće zgrade. "Naš cilj je bio
kažu organizatori, ne samo održavanje
izložbe o pripremnim radovima - da ura-
dimo crtež ili naslikamo platno koje ćemo
kasnije uvećati dvadeset puta, već da stvo-
rimo originalno delo u tri dimenzije, koje
bi se povinivalo imperativima funkcional-
nosti, uz poštovanje date strukture i us-
lova gradjenja arhitekta Žaka Starkijea
(Jacques Starkier) i vodjenje računa o
neuobičajenoj perspektivi pri čemu se
koriste određeni materijali... Trebalo
je pokriti površinu od oko 18 x 25 m. Blok
modernog zdanja izdići će se iznad jedne
male zgrade iz 1910. godine. Trebalo
je zamisliti treću fasadu koja će se uklo-
piti u druge dve, radikalno heterogene.

Sva tri rešenja su uspeh koji će dovesti
u nedoumicu žiri kome je poveren defini-
tivni izbor. Matje (Mathieu) je dao kali-
grafsku, nemirnim potezom izradjenu
armaturu od polibetona, čija će površina
biti obložena neometalom boje zlata.

Vazareli i Iralval (Vasarely, Yraval) su iza-
brali savijen aluminijumski lim, oživljen
svetlosnim efektima, ukoliko se apsolutno
bude držalo do toga da se primeni taj neo-
logizam ostvaren elektronskim cevima.

Karzu i njegov projekat

Matje i njegov projekat

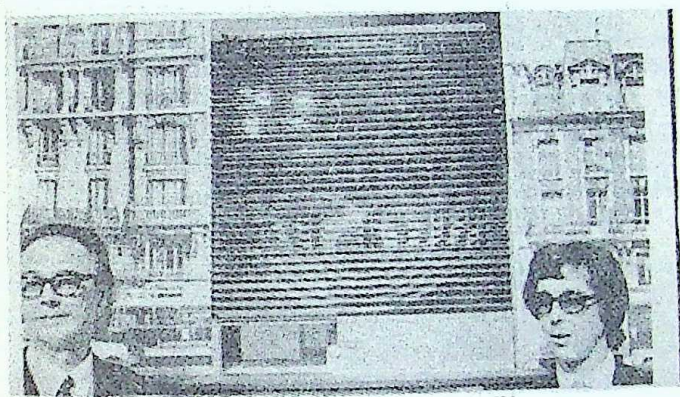
Karzu (Carzou) je dao dve izvanredne makete. U njima on ponavlja svoje glavne teme, zupčanike, mreže zamršenih linija, fantastična bića. Upotrebljeni materijal je aluminijum. Prva maketa je beličasta po podseća na inje, a druga bakrenog tona.

Pjer MAZAR
(Pierre Mazars)

("LE FIGARO LITTERAIRE", Pariz)

Vazareli, otac i sin, i njihov projekat.

KOMPJUTER U ARHITEKTURI

Bojd Oger (Boyd Auger), tridesetogodišnji arhitekta, ima originalnu ideju o budućnosti arhitekture. Prema njegovim rečima, izgradnja fantastičnih gradjevina u kojima će stanovati preko 1000 porodica, neće moći da se izvodi na sadašnji način. Pored estetskih principa i problema proporcije, arhitekti budućnosti moraću da pozovu u pomoć specijalno programirane kompjutere. Oger već radi na ispitivanju specijalnog kompjutera, koji bi se koristio pri izradi projekata za ove gigantske gradjevine. Njegova ideja se sastoji u tome da se specijalno programiranoj mašini daju osnovni podaci. Kompjuter bi izradio nekoliko alternativnih rešenja, od kojih bi arhitekta izabrala najpogodnije. Po Ogerovim rečima, mnogo hvaljene skupine zgrada, prikazane su u Montrealu, zahtevaju trogodišnji rad 60 ljudi. Danas je prihvatljivo angažovanje tolikog broja ljudi u izradi jednog projekta, jer su takve gradjevine još vrlo retke, i još uvek eksperimentalnog karaktera.

Čitav tim arhitekata je potreban za izradu ovakvih nacrtu. Pri izgradnji ovih tzv. skupnih gradjevina mora se voditi računa

o mnogim stvarima. Na primer, treba paziti da svaki stan bude izložen dnevnoj svetlosti. Zatim, mora se obratiti pažnja da rastojanje između prozora dva stana bude dovoljno veliko. Oger o tome kaže: "Pri izgradnji ovakvih gradjevina, mora se proveriti svaka sitnica, što oduzima sate i sate vremena. I pored toga, rezultat je često vrlo neuspeo - dobijamo jednolične, uprošćene gradjevine.

U ovoj etapi rada uloga kompjutera bi bila odlučujuća... Specijalno programirana mašina bi nam izradila nekoliko različitih i neuobičajenih verzija habitata, a u tim planovima bi se zadržale osnovne proporcije i principi za izgradnju ovakvih gradjevina, bez nepotrebnih dugotrajnih poveravanja. U kompjuter, kome su već poznati planovi koje tražimo, stavili bi podatke o zemljištu, drumovima koji prolaze pored njega, drveću koje će se zadržati, veličini i broju željenih gradjevina.

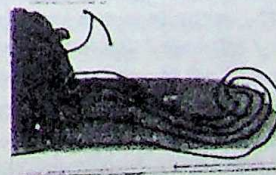
Tada mašina počinje rad. Na osnovu primljenih podataka kompjuter izbacuje desetak alternativnih rešenja, i arhitekta će odabrati najpogodnije za određeno zemljište. U slučaju da se ni jedno od predloženih rešenja ne slaže sa koncepcijama arhitekata, oni mogu od kompjutera zahtevati novih 12 rešenja i između njih odabrati ono

koje im odgovara. Bojd Oger se već dve godine bavi proučavanjem mogućnosti upotrebe kompjutera u planiranju gradjevina. Neke svoje ideje on je već primenio prilikom izgradnje turističkog naselja na jednom ostrvu u Italiji.

Bojd Oger je ove godine dobio Reinoldovu memorijalnu nagradu za arhitektonsko delo u kojem je aluminijum bio od najveće važnosti. To je žirotron u Montrealu, u obliku dvostrane piramide načinjene od 9000 cevi. Pri projektovanju ove gradjevine Oger se takođe služio kalkulacijama kompjutera.

Ova nastojanja Bojda Ogera predstavljaju samo jedan deo savremenih napora da se kompjuteri upotrebe u računskim kalkulacijama.

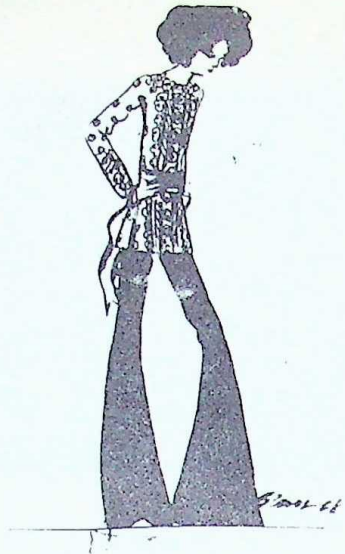
("THE OBSERVER, London)

NOVE TKANINE I IDEJE SOVJETSKIH KREATORA

Narodna nošnja je neiscrpni izvor nadahnuća za sovjetske kreatore. Vešto korišćenje njenih elemenata obogaćuje savremenu odeću i daje joj neponovljivi kolorit. Koliko je umetnika bilo impresionirano ruskim bluzama i visokim čizmama, vezom bojarskih haljina i si luetom seljačkog sarafana, Mnogi od njih dalje razvijaju te ideje u modnoj odeći 1969. Ali, neki drugi usmerili su poglede na istok.

moda xx

I dalje impresionirani velikim jednobojnim površinama, kreatori sada tražaju za mekoćom i plastičnošću, šarenilom i životisnošću u novim tkaninama krupnih šara najraznovrsnijih oblika i najne očekivanijih kombinacija boja. Ponekad su to kontrastne boje, ponekad kombinacije raznih tonova ili jednobojne fantazije na podlozi druge boje. Ali, u svakom slučaju su to nove kompozicije obojenih površina i novih krupnih dezena. Karakter i vedrina tkanina podsećaju nas na likove iz 1001 noći.

Životisno nabrane suknje, ležeran gornji deo i suknje-pantalone komplikovanog kroja inspirisanog orijentalnim dmiijama, cipele sa nagore zavrnutim vrhovima, prugaste čarape najraznovrsnijih kombinacija boja - narandžaste i zelene, ljubičaste i mrke, ružičaste i zelene, plave i žute i, naravno, obavezan nakit - duge životisne minđuše, lanci umesto pojasa sa dugim kćankama koje veselo zveckaju - jesu osnovne crte novog pravca u modi.

Moguće je da će crteži i modeli koje ovde prikazujemo pristalicama praktične mode izgledati neobično, ali će oni neosporno naći poklonike medju onima koji vole da se odevaju ekstravagantno.

Na skicama-modeli vodećeg sovjetskog kreatora Vjačeslava Zajceva.

/"SPUTNIK", Moskva /

Francuska

ON ODEVA PIKASA

"Izmedju vaših odela i mojih slika postoji izvesna sličnost", rekao je svome krojaču Mikelu Sapone / Michele / Pablo Pikaso. "Na prvi pogled, ljudi ih smatraju za strane i ekscentrične, ali na kraju svi im se dave". Kada se pedesetšestogodišnji Mikel Sapone preselio iz italijanskog gradića Belone / Bellona / u Pariz, bio je sa-

mo običan emigrant koji je krenuo truhom za kruhom. A njegovu prvu malu radionicu koju je otvorio u ulici Satonef / Chateauf / još nije posećivala nijedna slavna ličnost.

Krojačka sreća je počela tme što mu je florentinski slikar i keramičar Manfredo Borsi predložio jednog dana: "Vi ćete mi sašiti odelo, a ja ću vam, ako se složite, to platiti svojom slikom". Sapone, koji se u slikarstvo nije mnogo razumevao, bio je tme malo zbunjen, ali na kraju se odlučio da pristane na ovu pogodbu. Zatim su kod njega dolazili svi umetnici koji su se zaustavljali na Azumoj obali da u radionici majstora Saponea sašiju odelo.

Posle Borsija, došli su Alberto Djakometti / Alberto Giacometti /, Massimo Kampilij / Massimo Campigli /, Alberto Manjeli / Magnelli /, Hans Hartung i mnogi drugi i većinom su Saponeu plaćali u slikama.

Za Kampilija Sapone je našto pantalone i sakoe od fine crne kože, za Manjelija pantalone od somota, za Hartunga sakoe od tvda. Saponeova mušterija bio je i vajar Žan Arp / Jean Arp / koji je umro 1966. godine. Arp je takodje bio prvi koji je odela italijanskog krojača uveo u pariske salone. "To je Sapone", ponavljao je onima koji nisu odmah pokazali interesovanje za njegovu fantastičnu odeću. "Zatista, pravi Sapone".

Engleska

U PANTALONAMA OD JUTRA DO MRAKA

Ipak nisu svi umetnici koji su se u prolazu zadržavali na Azumoj obali, naručivali odeću kod Saponea. Hoan Miro/Joan Miro/, koji je veoma trezven u odevanju, nije postao njegova mušterija i pored svih preporuka svojih prijatelja.

Medjutim, danas Saponeu nisu potrebne nove mušterije. Medju njegove najistrajnije mušterije spada i Pablo Píkaso. Interesovanje za napuljskog krojača probudilo je kod Píkasa ogrtač koji je video na slikaru - pesniku Andre Verdeu / Andre Verdé/. To je bio mantil posebnog sportskog kroja oivičen sivim paspulom.

Píkaso i Sapone su se odmah razumeli. Kada je umetniku krojačeva supruga jednom pripremila špagete sa morskim rakovima, maestro je poklonio Saponeu svoje tri litografije, rekavši: "A za ovo mi napravite nešto što bi mi dobro stajalo".

"Pablo Píkaso, priča Sapone, nikada ne kaže tačno šta zapravo želi. Prepušta to jednostavno meni. Za Píkasa sam tražio najredje i najlepše materijale po čitavoj Italiji. Sećam se kako se jednom oduševio kada sam mu sašio pantalone bez manžetni sa vodoravnim prugama."

U najuspešnije kreacije koje je Sapone sašio spada svakako odeo od bele svile koje Píkaso nosi na koridama i radi ogrtač od mrko-sivog somota sa veoma velikim okovratnikom. "Píkasov okovratnik" - seća se Sapone - "vrtlo je iz ogrtača kao cvet iz vaze".

Od Píkasa je krojač do sada dobio najmanje pedeset slika i skica. Medju najlepše spada pastel "Rat i mir". Nekoliko nimfi koje igraju pred aždajom koja bljuje vatru. Po mišljenju jednog trgovca umetnicima samo ova slika, kojom je Píkaso krojaču platio par pantalona, vredi dvanaest miliona lira.

Radom za slavne umetnike nakupio je Sapone impozantnu kolekciju koja je brojala 2300 slika, crteža i skulptura. Oko 1850 dela već je prodao iz finansijskih razloga, tako da mu je preostalo 450, od kojih mnoge zaista imaju ogromnu vrednost.

Sada Sapone nastoji da ne prodaje umetnička dela. Svestan je da vremenom njihova cena samo raste. Odbio je naprimer da proda jednu apstraktnu sliku Džina Severintija /Gino/ za koju su mu nudili 12 miliona i portret svoje kćeri Alike, rad Djakometija, za koji mu je već nudjeno 36 miliona lira. "Saradnja izmedju igle i kista", pokazala se plodna, - kaže Sapone. - Samo ja je nisam namerno tražio. Rekao bih da se tu pre radi o poverljivoj naivnosti koja je bila na gradjena".

/ "PANORAMA", Milano/

Nekada se na ženu koja nosi pantalone gledalo s podsmehom i neodobravanjem. Danas je pojava žene odevene u pantalone sasvim normalna i obična stvar. U Londonu, pantalone se mogu susresti na svakom koraku - u kancelarijama, u balskim dvoranama, u diskotekama, na plaži ili na izletu.

Kada su pantalone prvi put počele da se probijaju, one su bile poznate i prihvaćene pod imenom "trouser-suit" i bile su potpuno muškog kroja. Žaketi su takodje bili krojeni u vidu muških sakoa, bilo u vojničkom ili gangsterskom stilu, a tkanine su bile debeli tvrdovi, razni vuneni materijali i flaneli.

Danas, pantalone nisu više "trouser-suit". To su prave pantalone ali veoma ženstvene i po kroju i po materijalu. One su priptijene tamo gde treba da budu priptijene ali su istovremeno i lepršave, mekih linija koje pristaju svakoj ženi i sakrivaju suvišne obline.

Nogavice se ljupko šire ispod kolena dok su na pantalonama za veće nogavice plištrane i veoma široke, tako da pre liče na široku suknju.

Žaketi su se takodje izmenili. Oni su bili duži ili širi, ili su potpuno zamenjeni drugom vrstom gornjeg dela - tunikom. Verovatno je baš ova tunika doprinela da pantalone budu tako jednoglasno usvojene. Zahvaljujući svojim ravnim linijama i dužini koja skriva kukove - najopasniju tačku na figuri mnogih žena - tunika je postala deo odeće koji će svaka žena, zajedno sa pantalonama, rado nositi.

Lanci - jednostrukii, dvostrukii ili u više nizova, još uvek su veoma popularni. Kožni pojasevi su obično široki, meki sa velikim šnalama. Šalovi opasuju struk ili se nose, labavo vezani, na kukovima - ukoliko već nisu oko vrata ili ruke.

LETNJI SPORT OVI VAJAJU VAŠU SILUETU (nastavak)

Igra Loptom

To je lak sport za koji nije potrebno ni poznavanje tehnike niti posebno uvežbavanje, on takodje pruža priliku za kompletno održavanje tela, jača mišiće, čini zglobove elastičnim, navodi na duboko disanje. Koristan je u svakom pogledu, aktivira sve delove tela, ispravlja leđja (sami tim što traži zabačenu glavu i ramena, koriguje pogrbljenost), kao i svi ekspanzivni sportovi ostavlja kratke intervale za predah, što vam omogućuje da se povratite od eventualnih zamora. Nijedan drugi sport nije od tolike koristi za grudni koš i ramena i mnoge mlade žene bi trebalo redovno da praktikuju igru loptom. Ako su vam ruke mišave veze na ramenima suve, igra loptom će vam stvoriti mekši dekolte. Postoje najraznovrsniji načini igre u dvoje, utroje, četvoro itd. sa medicinskom loptom. Ali na plaži imate priliku da igrate i odbojku, izvanredan sport za doterivanje linije tela, jer morate da skačete u mestu i pomerate

se u krugu od nekoliko metara. Ona vam pruža priliku i da lupate, udarate, izživite svoj temperament, razvijajuć istovremeno linije vaših ruku. Samo pazite da ne uvijnete prste ili polomite nokte.

Plićvanje

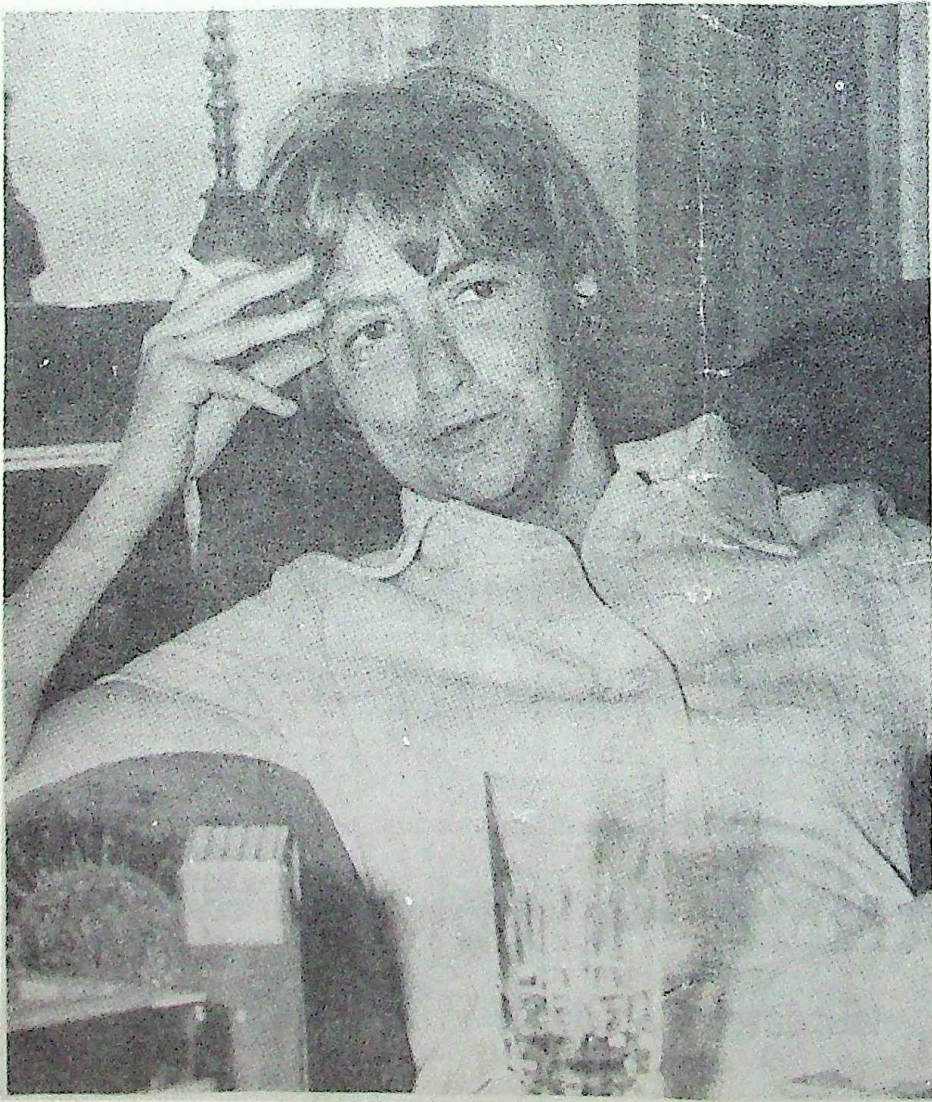
Plićvanje skladno razvija sve delove tela, ne hipertrofiru ni jedan deo posebno niti posebno razvija mišiće. Ono ravnomerno raspoređuje masno tkivo i preformira linije tela. Mekani rad mišića ih razvija u dužinu, izdužuje siluetu a posebno noge. U vodi telo ne oseća svoju težinu zbog čega uspevate i da postignete izvesnu mekoću pokreta i opuštanje, glavne odlike ženstvenosti. Kod plivanja grudni koš i pluća se još više razvijaju nego kod trčanja. Isto se može reći i o srcu. Ono predstavlja izvanrednu masažu poboljšava venozni sistem koji je često slab kod žena, uravnotežuje stanje nerava. Razvijajuć prsa i leđja, plivanje čini punijim ramena, ravne grud i modelira dekolte. Osim toga jača mišiće nogu i čini elastičnijim zglobove.

(Nastavak u idućem broju)

FRANSOAZ SAGAN OBJAŠNJAVA
SVOJ USPEH

Pariski književni list "Nouvelles Littéraires" (Nouvelles Littéraires) objavljuje intervju svog urednika Pjera Lot'a (Pierre Lhoste) sa Fransoazom Sagan (Françoise Sagan) prilikom izlaganja iz štampe njenog osmog romana "Malo sunca u hladnoj vodi", čiji naslov potiče iz jednog stiha Pola Eluarda (Paul Eluard). Objavljuje mo najinteresantniji deo ovog intervjua.

- Ko su junaci vašeg romana?
- Reč je o jednom čoveku slabiću, koji je teško i našao ženu jaču od sebe, ženu koja ga je na kraju uništila.
- Kako je nastala ova knjiga? Da li se u njemu pojavljuju lica koja poznajete?
- Ne, ja se užasavam romana "iz života". Smatram da tome pribegavaju samo pisci koji su rdjavo vaspitani.
- Ali, gde se vi lično nalazite u tim romanima?"
- Svuda i nigde. Pošto ja pišem knjigu i zamišljam reagovanja ličnosti, svakako da tu ima i mog ličnog i onoga što je sastavni deo ličnosti prošle iz moje mašte.

feljton- spektra

- Koje su osnovne orijentacije u vašem životu?
- Na književnom planu to je bilo otkriće Sartra (Sartre) i Prusta (Proust). Takođe sam ludo zavolela Dostojevskog, Štajnbecka (Steinbeck) i mogla bih vam navesti još mnoštvo drugih imena,
- Pratite li savremenu literaturu?
- Čitam mnogo, čitam knjige mladih pisaca, a neka dela po drugi put.
- Koje književne teme vas posebno zaočupljaju?
- To je uvek ista tema koja je za mene primordijalna - to je osamljenost ljudi i načini na koji pokušavaju da je izbegnu, emni se to čini važnijim od bilo čega drugog.
- Da li i sami osećate usamljenost?

- Ponekad, kao i svako drugo. Isto sam toliko o usamljena kao i tri četvrtine svih ljudi koje poznajem.

- Da li su vam neke kritike vaših knjiga bile od pomoći?

- O mojim knjigama praktično i nisu objavljene kritike. O njima se gotovo nikad ili vrlo retko govori. Pre se govori o mojoj ličnosti i o "mrtu" Fransoaze Sagan. Veoma su retki ljudi koji govore o mojim knjigama.

- Kako objašnjavate ogromni uspeh koji ste postigli?

- Bojim se da veliki deo uspeha dugujem tom "mrtu".

- Svaki vaš roman postigne prilično veliki tiraž, pa kako da to nema većeg odjeka u kritikama?

- Za mnoge kritičare knjiga koju ja napišem nije roman, nego "najnovija stvar Saganove".

- Ko su najmnogobrojniji čitaoci vaših knjiga, da li muškarci ili žene?

- Verujte mi, nemam pojma,

- Izgleda da uglavnom žene čitaju vaše knjige?

- Sudeći prema pismima koje primam, rekla bih da moje knjige kupa otprilike isti broj žena i muškaraca. Najčešće mi pišu mladi muškarci i starije žene.

- O čemu vam oni pišu?

- Često ni o čemu. Prosto saopštavaju da su pročitali moju knjigu, ili objašnjavaju nadugačko zbog čega je smatraju vrlo rdjavom, a često dodaju i to da im se nešto slično dogodilo te i te godine.

- Za čim čeznete?

Za mene - biti srećan znači ne zadrtati u život drugih, znači ići radosno u susret smrti, čvrsto i lakog koraka...

- Osećate li stalno potrebu da se oslobodite?

- Da, ja se selim i ponovo kućim svake godine.

- A imate li potrebu da oko sebe okupljate izvestan broj prijatelja koji su uvek isti?

- Ne gledam na ljude kao na predmete.

- Osećate li ponekad želju da budete potpuno sami?

- To mi se događa, čovek se ponekad posvadija pa ponovo pomisli sa ljudima koji ga okružuju. Ali, kada su u pitanju pravi prijatelji, čovek ne može dugo da se lju-ti.

- Šta za vas znači novac?

- To je za mene sredstvo. Čovek potroši mnogo više novca kada se njim ne bavi nego kada je njime zaokupiran. Ja ne volim da se bavim novcem, a to me veoma skupo stoji.